

T.C

RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ NİŞANLILIK VE EVLİLİK
UYGULAMALARININ İSLAM HUKUKUNDAKİ YERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Alexandre NAKAİDZE

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şevket TOPAL

RİZE – 2013

T.C
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ NİŞANLILIK VE EVLİLİK
UYGULAMALARININ İSLAM HUKUKUNDAKİ YERİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Alexandre NAKAİDZE

Doç. Dr. Şevket TOPAL

Tez Savunma Tarihi

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmza

Başkan :

Üye :

Üye :

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Salih Sabri YAVUZ
..... / / 20..

T.C
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu tezi bilimsel metotlara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak hazırlayıp sunduğumu, tezde bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve sonuçları belirttiğimi ve kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

24/10/2013

Alexander NAKAİDZE

ÖNSÖZ

Bize sonsuz nimetler bahşeden ve her şeyi yoktan var eden âlemlerin Rabbi, hesap gününün sahibi Allah'a (c.c.) her daim hamdü senalar ederiz. Rehberimiz ve önderimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v.), O'nun âl ve ashabına ise salât-ü selam ederiz.

Allah (c.c.) yer üzerinde insanı halife olarak yaratmıştır. İnsanı yaratmakla beraber ona bazı sorumluluklar yüklemiştir. Aynı zamanda sorumluluğu kolaylaştırmak için insanlara önder olarak Hz. Peygamber'i (s.a.v.) göndermiş, insanların yolunu aydınlatıp onlara hidayet ve rehber olarak da Kur'an-ı Kerim'i indirmiştir.

Toplumsal hayatta insanların bir arada yaşamaları bir zorunluluktur. Bunun içindir ki Allah (c.c.) insanları çift yani erkek ve kadın olarak birbirlerine muhtaç şekilde yaratmıştır. Nesillerin ve dünya hayatının devamını da erkek ve kadının birleşmesine, aile olmasına bağlamıştır. Erkek ve kadın arasındaki bu ilişkinin meşru olması için bu ilişkinin bir evlilik akdiyle kurulmasını gerekli kılmıştır. Biz de bu çalışmamızda nişanlılık ve evlilik akdini, şartlarını, bunlarla bağlantılı diğer hususları İslam hukuku açısından ele alıp Gürcistan'daki mevcut uygulamanın nasıl olduğu ve mevcut durumun İslam hukukuna uygun olup olmadığını değerlendirmeye çalışacağız.

Günümüzde yaşanmakta olan evlilik öncesi ve sonrası ilişkilere baktığımızda eşlerin genellikle İslâm'ın ölçülerine riayet etmediklerini görmekteyiz. Bu ya bilgisizlikten veya bildikleri halde bunu önemsememelerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla eş seçimi, eşler arası denklik, evlilik öncesi nişanlılık ve evlilik sonrası durumla ilgili çevremdeki ve ülkemdeki (Gürcistan) bu hususları tespit edip, bunların İslam dinindeki hükümlerinin neler olduğunu böyle bir tez çerçevesinde incelemeye çalıştım.

Tezimizi bir giriş ve iki bölüm olarak planladık. Giriş bölümünde tezin amacı, kapsamı, kaynakları ve sınırlılıkları hakkında bilgi verdik.

Birinci bölümde; İslam'da aile kavramı, ailenin temel özellikleri, Gürcistan Müslümanlarında aile kavramı ve ailenin kuruluşu konularını ele aldık.

Tezin ana çalışması sayılan ikinci bölümde ise; İslam hukukuna göre nişan, Gürcistan Müslümanlarının günümüzdeki nişan uygulamaları ve evlilik adetlerini anlatmaya çalıştım.

Çalışmamızın kusursuz olduğu iddiasında değiliz. Ancak elimizden geldiğince ana kaynaklara inmeye ve konuyu etraflıca ortaya koymaya çalıştık. Aynı zamanda ülkemizde bu konularla ilgili çalışmalar çok sınırlı olduğundan dolayı, bazı konularla ilgili bilgileri ancak yaşça ilerlemiş kişilerden şifahi olarak öğrenmek zorunda kaldık. İmkânlar elverdiği ölçüde bilgi kaynağımız kişilerin isimleri dipnotta da verilmiştir. Tezimin hazırlanması sürecinde daima yakın alaka ve desteklerini gördüğüm, bana her hususta yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam Sayın Doç. Dr. Şevket TOPAL olmak üzere, Prof. Dr. Nebi GÜMÜŞ hocama, Araştırma görevlileri İlyas Yıldırım, M. Sait Arvas ve Ali Haydar Bölükbaşı'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	1

İÇİNDEKİLER.....	2
KISALTMALAR.....	7
GİRİŞ.....	8
I. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	8
II. Araştırmanın Önemi ve Sınırları	9
III. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları.	10

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE KAVRAMI VE TEMEL YAKLAŞIMLAR

I. İslam'da Aile Kavramı ve Ailenin Önemi	11
II. İslam'da Ailenin Temel Özellikleri.....	12
A. Karı-Kocanın Birbirlerine Karşı Görevleri:	13
B. Anne Babanın Çocuklarına Karşı Görevleri:.....	15
C. Çocukların Anne ve Babalarına Karşı Görevleri:.....	16
III. Gürcistan Müslümanlarında Aile Kavramı ve Temel Özellikleri ...	19
A. Gürcistan Toplumuyla İlgili Genel Bilgiler	19
B. Gürcistan Müslümanların Aile Oluşumu Ve Özellikleri.....	21
IV. Günümüz dünya toplumlarında nişan ve düğün adetleriyle ilgili bazı bilgiler.....	22
V. Gürcistan Müslümanlarında Aile Kavramının ve Temel Özelliklerinin İslam Hukukundaki Yeri	24

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNA GÖRE NİŞAN VE GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ GÜNÜMÜZDEKİ NİŞAN UYGULAMALARI

I. İSLAMDA NİŞANLILIK (Hitbe)	26
A. Nişanın Tanımı	26
B. Nişanlanmanın Fıkıhtaki Yeri ve Nişanlanma Akdi.....	28

C. Nişan Engelleri	29
D. Nişanın Şartları	29
1. Ehliyet ve Temsil	30
2. İrade Beyanı	30
E. Nişanlıların Görüşmesi ve Denklik Meselesi	31
F. Nişan Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri	32
1. Hediyeler	32
2. Maddi ve manevi tazminat	32
3. Mehrin İadesi.....	34
G. Evlilik Ya da Nişanlılıkla Alakalı Bazı Toplumsal Sorunlar	34
1. Kız Kaçırma ve Hükümleri:	34
2. Evlilikte Kardeşler Arası Sıra	35
II. GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ NİŞAN UYGULAMALARI	36
A. Gürcistan’da Nişanlılık ve Nişan Adetleri	36
B. Gürcistan’da Nişanın Şartları	37
1. İrade Beyanı.....	37
2. Denklik	37
C. Gürcistan’da Nişan Engelleri.....	38
D. Gürcistan’da Nişanlıların Görüşmesi	38
E. Gürcistan’da Nişan Akdinin Bozulması ve Hukuki Neticeleri.....	39
1. Hediyeler.	39
2. Maddi-Manevi Tazminatlar ve Mehrin İadesi.....	40
III. İSLAMDA EVLİLİK.....	40
A. Evlilik Akdinin Tanımı.	40

B. Evlilikle İlgili Ayetler ve Hadisler	41
1. Evlilikle İlgili Ayetler	41
2. Evlilikle İlgili Hadisler	42
C. Evlenmenin Fıkıhtaki Yeri ve Evlilik Akdi.....	43
1. Akdin Tarafları.....	43
D. Evlenme Engelleri	44
1. Sürekli Evlenme Engelleri	44
2. Geçici Evlenme Engelleri:	45
E. Evlenmenin Şartları	46
1. Ehliyet ve Temsil	46
2. İrade Beyanı	48
3. Denklik	48
F. Evlilik Akdinin Hukuki Neticeleri	49
G. Evlilik Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri	49
1. Nafaka ve İddet	50
2. Maddi ve Manevi Tazminatlar	53
3. Mehrin İadesi.....	53
IV. GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ EVLİLİK UYGULAMALARI	54
A. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdi.....	54
B. Evlenme Engelleri	55
1. Geçici Engeller.....	55
2. Sürekli Engeller.....	56
C. Evlenmenin Şartları	56
1. Ehliyet ve Temsil.....	56

2. İrade Beyanı.....	56
3. Denklik.....	57
D. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdinin Hukuki Neticeleri.....	58
E. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri.....	59
1. Nafaka ve İddet.....	60
2. Maddi ve Manevi Tazminat	60
3. Mehrin İadesi	61
F. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilikle Alakalı Bazı Toplumsal Sorunlar.....	61
SONUÇ.....	63
ÖZET	67
ABSTRACT	68
ÖZ GEÇMİŞ.....	69

KISALTMALAR

s.a.v. :Aleyhissalâtu vesselâm

a.s. :Aleyhisselam

a.g.e. :Adı geçen eser

bkz. :Bakınız

c.c :Celle celalühü

c. :Cilt

H.z. :Hazreti

r. a. :Radıyallahu anh

s. :Sayfa

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

ts. : Basım tarihi yok

Yay. : Yayınevi

ve dğr. :Vediğerleri

GİRİŞ

I. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Her toplumda olduğu gibi Gürcü toplumunda da bir takım davranışlar, örf ve adetler üzerine bina edilmişlerdir. Geçmişte uzun yıllar Sovyet Sosyalist Devletler Birliği yönetiminde ve etkisinde kalan bu toplum, belli ölçüde İslam dinine ait olan kurallara riayet ederek, kendi örf ve adetlerini yaşatarak varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Bu süreçte çoğu zaman dinin asıl hükmü ile yerel örf iç içe geçmiş ve bazen yanlış bir takım anlayış ve uygulamalar, Müslümanlık anlayışının ve fıkıh hükümlerinin önünde yer alabilmiştir.

Sovyet yönetiminin çökmesinden sonra, kapılarını dünyaya açan Gürcü toplumu, bu süreçte sınırlı da olsa gerçek İslam bilgisi ile buluşmuştur. Bu durum, Gürcü Müslümanlar arasında kısmen İslam hükümlerinin doğru bir şekilde öğrenilmesine ve algılanmasına sebep olsa da, maalesef arzu edilen neticeye kavuşulabilmiş değildir. Geçmişten de kaynaklanan İslami bilgisizlik veya yanlış örf-adetler sebebiyle halen günümüzde Gürcü Müslümanları arasında yapılan nişan ve evlilik uygulamalarında, pek de İslam'a uygunluk olup olmadığı araştırılmadan *“önceden biz düğünde ve nişanda bunu şöyle yapıyorduk”* anlayışıyla, aileler oluşturmaktadır. Bu türden yanlış veya eksik davranışları düzeltmek için, Gürcü ilahiyatçılara ve din görevlisi imamlara büyük görevler düşmektedir. Biz de bu sorumluluğun bir gereği olarak halen mevcut pek çok meselenin çözümüne mütevazı bir katkı sağlayabilmek amacıyla *“Gürcistan Müslümanlarının Nişanlılık ve Evlilik Uygulamalarının İslam Hukuku'ndaki Yeri”* adıyla, bir tez çalışması yapmayı zorunlu gördük.

Biz bu çalışmamızda evlilikle ilgili hususları, İslam hukukunun temel kaynaklarından ve fakihlerin konuyla ilgili görüşlerinden istifade ederek, Gürcistan'daki evlilikle ilgili örf ve adetleri ise yaşlı olan kişilerin tecrübelerinden ve günümüzde bizzat şahit olduğumuz gerçekliklerden hareketle ortaya koymaya çalıştık. Çalışmamızda da görüleceği üzere, İslam hukukunun bu konuda

belirlemiş olduğu hükümlere, maalesef Müslüman Gürcü toplumunda çok da fazla riayet edilmemiştir. Bizim bu tez çalışması yoluyla hedeflediğimiz temel amaç, dinî hükümlerden uzak bir biçimde oluşturulmuş Müslüman ailelere, İslam dininin ve hukukunun gerçek hükümlerini öğretmektir.

II. Araştırmanın Önemi ve Sınırları

Araştırmamızın konusu olan nişanlılık ve evlilik, insanlığın başlangıcından beri var olan bir husustur. Zira insanların olduğu yerde bununla ilgili problemleri görmek her zaman mümkündür. Gürcü Müslümanlar arasında da mevcut problemlerin çözümünde İslam hukukunun hükümlerinin bilinmesi önemli bir rol oynayacaktır.

Evlenmek insanların çoğalması için vazgeçilmezdir. Hıristiyanlar arasında yaşayan bu milletin, İslam dinini yaşamalarının zor olduğu bir gerçektir. Aynı zamanda yetmiş sene dinin yasaklandığı bir ülkede, Gürcü halkının mevcut örf ve adetlerini, din olarak algılamaları veya dine karıştırmaları da pek ala mümkündür. Sözelimi bugün İslam'da caiz olmadığı halde Müslüman bir bayan sıradan bir işmiş gibi Hıristiyan bir erkekle evlenebilmektedir.¹

İslam, insanların en güzel şekilde yaşamaları sağlar. Bu güzel yaşantının ortaya çıkabilmesi için, bazen gönüllü davranışların yapılmasını ister, bazen de kesin emirler ve yasaklarla insanları iyi ve doğru yola yönlendirir. Bu kesin emirlerin ve dini hükümlerin bir kısmı ayet ve hadislerle sabittir. Bir kısmı da, İslam'ın temel ilkeleri doğrultusunda fakihler tarafından tespit edilen düzenleyici nitelikteki hükümlere dayanır.

Biz de tezimizde böylesine hassas bir konuda fikhın konuya yaklaşımını tespit etmeye, ulaştığımız derli toplu bir şekilde ortaya koymaya ve fikhın öngördüğü çerçevede konuya açıklık getirmeye çaba gösterdik.

¹ Uludağ, Süleyman, *İran'a ve Turan'a seyahat*, Dergah Yayınları, İstanbul 2002, s. 45.

III. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları

Tezimizde bizim üzerinde duracağımız konular, nişanlılık ve evlilikle sınırlıdır. Ülkemiz Gürcistan'da son zamanlarda dini serbestlik ön plana çıkmıştır. Günümüz koşullarında herkese istediği dine göre yaşama ve davranış sergileme toleransı gösterildiği için, biz de böylesine bir süreçte ülkemizde unutulmuş nikâh ve nişanla alakalı bazı dini hususları ortaya koyarak, yeni nesli aydınlatmayı amaçladık.

Konuyu araştırırken öncelikle İslam hukuku alanına ait umumi kitapları inceledik. Özellikle de bu kitapların evlilikle ilgili bölümleri üzerinde yoğunlaştık. Bunun yanında tefsir, hadis, İslam Tarihi, Gürcü Serbest Ansiklopedisi, Türkçe sözlük, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat, ülkemizdeki yapılan konuyla alakalı çalışmalar ve yaşlılarla yapılan birebir mülakatlardan yola çıkarak tezimizi zenginleştirmeye ve konunun daha iyi bir şekilde anlaşılması için bir takım değerlendirmeye ve sonuçlara ulaşmaya çalıştık

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE KAVRAMI VE TEMEL YAKLAŞIMLAR

I. İslam'da Aile Kavramı ve Ailenin Önemi

Aile, nesep veya evlilik yoluyla bir araya gelen ve anne-baba ile çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimidir. Bir sosyal ve hukukî kurum olarak aile insanoğlunun içinde doğduğu, büyüdüğü ve ilk eğitimini aldığı en küçük topluluktur. Büyük baba, nine, torunlar da aile tanımını içine girdiğinden onlar da ailenin bir parçasıdır.

Kısacası, tarihi gelişimi içerisinde aile içi birçok uygulamayı, toplumsal şartları ve ihtiyaçları dikkate alarak geliştirmiş olan İslam, aileye verdiği önem ve gerçekleştirdiği değişikliklerle bu küçük birimi toplumun atomu haline getirmiştir. Her şeyden önce toplumdaki bireylerin bir şekilde aile ortamına girmesini ve buradaki eğitimden faydalanmasını hedeflemiştir; aileyi, toplumun üzerinde hayat bulduğu, geliştiği, sağlıklı ve güzel ürünler verdiği ana kaynak olarak takdim etmiş ve bu ortamda filizlenen eğitilmiş bireylerle toplumu yapılandırma yoluna gitmiştir. Çünkü tarihsel süreç içerisinde tevhit inancından uzaklaşan toplumlarda, birçok konuda olduğu gibi evlilik ve aile hayatında da olumsuzluklar yaşandığı bir gerçektir.²

Kadın ve erkeğin birbirlerine karşı besledikleri duygular, onların fitri özelliklerinden kaynaklanır. Bir anlamda kişinin içerisinde beslediği hisleri, arzuları, duygu ya da temayülleri yaratılışın bir gereğidir. Zira Allah'u Teâlâ yarattığı her bir insana, belli duygular bahşetmiştir. Duygular aynı zamanda insanların zaafalarını oluşturur. Cenab-ı Hak kişideki bu zaafın giderilmesini ya da tatmin edilmesini ise bir takım meşru yollara ve prensiplere bağlamıştır. Bu prensipler ancak sünnete uygun evlenmelerle sağlanır. İslâm'a uygun olmayan

² Aydın, Mustafa, *İlk Dönem İslam Toplumunun Şekillenmesi*, Pınar Yayınları, İstanbul 1991, s. 207; İsrailova, Fatma, *Kur'an'ın Anlatımıyla Aile Hayatı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2006, s. 12-14.

evlenme ve ilişkilerle bu meyillerin sağlanması ise yasaklanmıştır.

Evlilik, eşler arasında maddî ve manevî tatmini sağladığından sükunet ve rahatlık unsurudur. Neslin devamı ve gelişebilmesi için evlilik müessesesine ihtiyaç vardır. Kur'an'da ve sünnette belirlendiği şekilde olmadıkça, bir aile yuvası kurulmasından söz edilemeyeceği gibi, doğan çocukların da meşru olacağı düşünülemez. Kur'an'da ve sünnette, ilk aileyi ilk insan Hz. Adam (a.s.) ile Hz. Havva kurduğu ve o zamandan beri de aile müessesesinin devam edegeldiği bildirilmiştir.³

II. İslam'da Ailenin Temel Özellikleri

Allah insanı eşler olarak yarattığını Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatmaktadır.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Yine O'nun ayetlerindendir ki, sizin için nefislerinizden kendilerine ısınırsınız diye eşler yaratmış, aranızda bir sevgi ve merhamet koymuştur. Şüphesiz ki bunda düşünecek bir kavim için nice ibretler vardır.”⁴

Öyleyse bir İslam ailesinin en temel niteliği, o ailenin bir huzur yuvası ve bir sevgi-rahmet pınarı olmasıdır. Bu ailede anne ile baba birbirleri dolayısıyla huzura kavuşurlar; çocuklar bu huzurlu havada dünyayı tanırırlar ve hep beraber karşılıklı sevgi-rahmet ortamından şahsiyet kazanırlar.

İslam ailesinin kurulması için ilk şartı mümin bir erkekle mümine bir kadın olması, birbirleriyle sıhriyetin Kur'an'da yasaklananlardan olmaması gerekir. Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِّن نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي

³ Bakara 2/35; Maide 5/27; Araf 7/19; Taha 20/117-119.

⁴ Rum 30/21.

دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً

"Sizlere, analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle gerdeğe girdiğiniz kadınlarınızın yanında kalan üvey kızlarınız -ki onlarla gerdeğe girmemişseniz size bu engel yoktur-, öz oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeş bu arada olmak suretiyle evlenmek size haram kılındı. Geçmişte olanlar geçmiştir. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder; Evli kadınlarla evlenmeniz de haram kılındı."⁵

Müslüman ailenin huzurlu olması için, aileyi oluşturan bireylerin birbirlerine karşı görevlerini yerine getirmeleri gerekir. Bunlar:

A. Karı-Kocanın Birbirlerine Karşı Görevleri:

Karı-koca birbirlerinin eksiklerini, kusurlarını görmemeli, namus ve iffetlerini korumalıdır. Karı ve koca, aile saadetinin sağlanması için ellerinden gelen gayreti göstermelidirler Dinimiz aile reisi olarak erkeği tanıır: “**Erkekler kadınlar üzerinde hakimdir.**”⁶ ayeti bunu ifade eder. Çünkü aile sorumluluğunu yüklenme bakımından erkekler kadınlara göre çok daha fazla mesuliyet içerisindedirler. Bu bağlamda ailenin geçimini sağlamak erkeğin temel görevleri arasındadır. İslâm buna o derece önem verir ki, bir erkeğin Allah rızasını gözeterek aile fertlerine yaptığı harcamayı sadaka olarak kabul eder.

Kocanın hanımına karşı hak ve görevlerini hadisler ışığında şöyle sıralayabiliriz:

Bir kimse hanımına iyi davranmalı, onu kırmamalı, kaba davranışlardan sakınmalıdır. Koca hanımına, hanım da kocasına ilgi göstermeli, saadeti evlerinde aramalıdır. Meşru olmayan yollara düşmemelidirler. İffet ve namus konusunda titiz davranmalıdırlar:

⁵ Nisâ 4/23.

⁶ Nisâ 4/34.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve ırzlarını zinadan korusunlar.”⁷ ayeti bunu ifade eder.

Erkek, hanımına ve çocuklarına dini emirleri hatırlatmalı, onları iyi yönde eğitmelidir.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir”⁸

Hız. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Yedi yaşındaki çocuğa namaz kılmayı öğretiniz. On yaşına vardıklarında (kılmazlarsa) cezalandırınız.”⁹

Koca, kendi mal varlığı ve imkanlarına göre hanımının nafakasını sağlayıp her türlü ihtiyacını gidermekle yükümlüdür. Bu hususta cimrilik ettiği takdirde hanımı ilgili yöneticilere ve yargı makamlarına başvurup durumunu anlatabileceği gibi kocasına danışmadan da malından harcama yapabilir. Koca, hanımına asla “çirkinsin” dememeli, yaptığı işte sürekli kusurlar aramamalı, hanımını asla dövmemeli¹⁰, hanımını sürekli zan altında tutup onu gizlice takip etmeye kalkışmamalıdır.

Hanımının kocasına karşı görevlerine gelince; hanım, ailenin reisi olan kocasına karşı bütün meşru ve İslâmi meselelerde itaat eder. Kadın eşinin malını, ailesinin her türlü sırrını, namusunu, çocuklarını korumalıdır. Kadın durup dururken kocasından boşanmayı istememelidir. Çok zor durumda kalmadan

⁷ Nûr 24/30.

⁸ Tâhâ 20/132.

⁹ Nevevi, *Riyazü's-Salihîn* (Trc. ve Şerh: M. Yaşar Kandemir ve dğr.), Erkam Yay., İstanbul 2006, I, 339.

¹⁰ Buhari, *Tecrid-i Sarih Sahih-i Buhari* (Çev: Abdullah Kocaer), Konya 2004, II, 671.

kocasından ayrılmak isteyen kadına Cennet kokusu haramdır¹¹. Kadın kocasından izinsiz olarak evinden dışarı çıkmamalıdır.¹²

Kadının kocasını memnun etmesi onun en önemli görevidir. Bu konuda Hz. Peygamber şöyle buyurur:

*“Herhangi bir kadın, kocası kendisinden razı olduğu halde ölürse, Cennet'e girer.”*¹³

Yine başka bir hadislerinde Resulullah Efendimiz: *“Kadın kocasının yatağını (mazeretsiz) terk ederek gecelerse, o kadına melekler sabaha kadar lânet ederler”*¹⁴ buyurmuşlardır. Kadın kocasına olgun ve iyi davranmalı, zenginliği ve güzelliği ile övünmemeli, ev işlerini düzenlemeli, çocuklarına bakmalı, kocasının malını israf etmemelidir¹⁵.

B. Anne Babanın Çocuklarına Karşı Görevleri:

Anne ve babanın ilk görevi, çocukların ihtiyaçlarını karşılamaktır. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurur:

*“Bir adamın hayır için harcadığı paranın en faziletlisi, ailesine sarfettiği parayla, Allah yolunda kullanacağı atı için verdiği ve bu da Allah rızası için (mücahid) arkadaşlarına sarfettiği paradır.”*¹⁶

Çocukların ihtiyaçları temin edilirken ne israfa kaçılmalı, ne de cimrilik yapılmalıdır. Her iki husus da dinimizin uygun görmediği şeylerdir.

Anne-baba çocuğunu güzel terbiye etmeli, anlayamayacağı bilgilerden ona bahsetmemeli, eğitimde basitten mürekkebe (karmaşığa) gitmelidir. Evvelâ Allah'ı tanıtmalı, imanı kavratmalı, inandırmalı, uygun yaşa vardıklarında da ibadetleri öğretmelidirler. Ayrıca neyin iyi nelerin kötü olduğunu anlatmalı, yeme-içme,

¹¹ Hamdi Döndüren, *Delilleriyle Aile İlmihali*, İstanbul 2003, s. 473.

¹² Buhari, *Tecrid*, II, 116.

¹³ Nevevi, *Riyazu's-Salihin*, I, 326.

¹⁴ Nevevi, *Riyazu's-Salihin*, I, 323.

¹⁵ Buhari, *Tecrid*, V, 174.

¹⁶ Nevevi, *Riyazu's-Salihin*, I, 329.

oturup-kalkma adabını öğretip bunları benimsetmelidir. Bunlar yapılırken anne-babanın da çocuklarına iyi örnek olmaları gerekir. Çünkü çocuklar daima büyüklerini taklit ederler. Anne-baba, çocuklarına adaletle davranmalı, onların kıskançlık duygularını kamçulamamalı, kız-erkek ayrımı yapmamalıdır.

Anne-baba çocuklarına güzel isimler koymalı, sünnet ettirmeli, İslâmî bilgi ve duygularını geliştirmelidir.

Anne-baba çocuklarına sevgi ve merhamet göstermelidir. Peygamber Efendimiz, bir dizine Üsâme'yi, diğer dizine de Hasan'ı oturtur, sonra: "Allah'ım bunlara rahmet ve saâdet ihsan buyur, çünkü ben bunların hayır ve mutluluğunu diliyorum" buyurmuştur.¹⁷

Anne-baba evlenme çağına gelen çocuklarını, temiz ve ahlâklı kimselerle evlendirmelidirler.

C. Çocukların Anne ve Babalarına Karşı Görevleri:

Çocuklar anne ve babalarına itaat etmeli ve iyilikte bulunmalıdırlar:

*“Biz insana ana babasına iyilik yapmasını da tavsiye ettik.”*¹⁸

Bir çocuğun yetişip büyümesinde en büyük fedakârlığı, anne ve baba gösterir. Çocuklarında, kendisine bu kadar fedakarlıkta bulunan anne ve babalarına karşı saygı ve şefkat göstermesi, istediklerini yerine getirmesi, onları memnun etmesi gerekir¹⁹.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

“ Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde

¹⁷ Buhari, Tecrid, XII, 27.

¹⁸ Lokman 31/14.

¹⁹ Omarm, Kamadadze, *Şvilebis Movaleoba Mşoblebis Tsinaşe*, (Çocukların Anne Babaya Karşı Görevler), *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Mayıs-Haziran/ 2010, Batumi, Sayı: 12, s. 14.

olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.”²⁰

وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا * وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا * رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا*

"Rabbin şunları kesin olarak buyurdu: Ancak O'na ibadet edin, ana-babaya ihsan ve iyilik yapın. Birisi yahut ikisi de yanında ihtiyarlarsa sakın onlara "öf" bile deme, onlara darılma ve yüzlerine bağırma, ikisine de ikram et ve tatlı söz söyle. ikisine de merhamet besleyerek tevazu göster ve de ki: "Rabbim ikisine de merhamet et, onlar beni küçük iken nasıl terbiye etmişlerse sen de her ikisine merhamet et Rabbiniz gönlünüzdekini daha iyi bilir. Ana-baba haklarında iyilik ederseniz Allah size mağfiret eder. Çünkü o, günaha tövbe edenleri muhakkak affedicidir".²¹

Abdullah b. Mes'ud diyor ki: Peygamber (s.a.s.) Efendimize:

"-Allah'ın katında en sevgili amel hangisidir? diye sordum, Peygamber (s.a.s.):

-Vaktinde eda olunan namazdır, buyurdu.

-Namazdan sonra hangisi daha sevgilidir? dedim.

-Ana-babaya iyilik etmektir, buyurdu.

-Sonra hangisidir? dedim.

-Allah yolunda cihattır, buyurdular.”²²

Çocuklar anne-babaları hakkında kötü konuşmamalı, onlara sövmemeli, vasiyetlerini yerine getirmeli, dostlarına ikramda bulunmalıdırlar:

²⁰ Lokman 31/14.

²¹ İsrâ 17/23-25.

²² Nevevi, Riyazu 's-Salihin, I, 347.

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

“Ey Rabbimiz kıyamet günü, beni, anne-babamı ve bütün müminleri mağfiret eyle.”²³ şeklinde dua etmelidir.

Buluğ çağına erişen çocuklar, ana-babalarının odalarına her zaman izin alarak girmelidirler. Baliğ olmayan küçükler de şu üç vakitte ana-babalarının veya başkalarının odalarına izin ile girmelidirler: *Sabah namazından önce*, yani yataktan kalkıp giyinileceği zaman; *öğle uykusu* sırasında, *yatsı namazından sonra* yatılacağı zaman. Çünkü bu vakitler karı-koca arasında mahrem vakitlerdir. Allah'u Teâlâ, bütün müminlere bunu çocuklarına öğretmelerini emretmiştir.²⁴

Hız. Peygamber, "kime iyilik edeyim" diye soran bir sahabeye şu karşılığı vermiştir:

“Ananıza (bunu üç defa tekrarlamıştır) sonra babanıza, sonra en yakın olanlara.”

“Anne, Cennet kapılarının ortasındadır.”

“Cennet annelerin ayakları altındadır” buyurmuştur.²⁵

Çocuklar ana-babalarına karşı daima saygılı olmalı, onlara karşı tatlı dilli, güler yüzlü davranmalıdırlar. Ana-babanın bütün söylediklerini Allah'a itaatsizlik söz konusu olmadıkça, dinlemek ve kabul etmek gerekir. Her işte onların rızasını almaya çalışmalıdır. Onların hizmetlerini kendi hizmetinden önce görmelidir. Öldüklerinde de onları rahmetle anmak, onlar için hayır dua etmek, hayır yapmak, vasiyetlerini yerine getirmek gerekir.

Allah'a şirkten sonra en büyük günah ana-babaya itaatsizliktir. Ana baba İslâmî emirleri yerine getirmede ve yasaklardan kaçınmada titizlik göstermiyorlarsa ve hatta kâfir iseler bu onların ana-baba olmalarından doğan

²³ İbrahim 14/41.

²⁴ Nûr 24/58.

²⁵ Buhari, Tecrid, II, 724.

haklarını ortadan kaldırmaz. Dolayısıyla onlara Allah'a isyan teşkil etmeyen hususlarda itaat etmek ve her zaman iyi davranmak gerekir.

III. Gürcistan Müslümanlarında Aile Kavramı ve Temel Özellikleri

A. Gürcistan toplumuyla ilgili genel bilgiler

Kafkasya'nın yerli halkları olan Gürcü Müslümanlar, Sovyet hakimiyeti altında olduğu dönemlerde onlardan etkilenmiş ve bazı dini geleneklerini değiştirmişlerdir. Geçmişleri tarih öncesi döneme kadar uzanan bu halk, genellikle Gürcülerin liderliği altında çok sayıda sosyo-politik bütünleşme ve dağılma döngülerinden geçmişlerdir. Avrasya'nın en önemli etnik yapılı bölgelerinden birisi, aynı zamanda Anadolu ve Mezopotamya gibi klasik merkezlerinin komşusu olan Kafkasya'nın jeopolitiği bu halkın dönüşümünde belirleyici izler bırakmıştır.

Kartlos adında bir atanın soyundan geldiklerine inanan gürcüler kendilerine gürcü değil "kartveli", Gürcistan'a da "sakartvelo" demektedirler. Gürcüler Bizans hakimiyeti altında buldukları sırada Hıristiyanlığı kabul etmişler. XVI yüzyılda Osmanlı tesiri buralarda İslam'a tanışan ve Müslümanlığını kabul eden gürcüler ikiye ayrılmış Müslüman ve Hıristiyan gürcüler. Müslüman gürcüler Hıristiyan gürcülere "kartveli" demeleri başladılar ve böylece kartveli kelimesi Müslümanlar tarafından gayri Müslim Hıristiyan anlamını kazandırdılar.²⁶

Gürcü Müslümanlar genelde Sünni ve Hanefi olmak üzere Sovyet döneminde de İslam'a sadık kalmaya çalışmışlardı. Acara bölgesinde Müslüman ismini koymayı bile yasaklanmıştır. Ve birçok Müslümanların resmi isimleri başka ve Müslüman isimleri ise evde koymaktaydılar. Örnek kendimden verebilirim ki resmi isim "Alexander" dır ama Müslüman isim olarak "Osman" koymuşlar.

Gürcistan'ın etnopolitik yapısının "Kartvelilik" (Gürcülük) boyutunun ötesine geçerek analiz edilmesi, ayrıca bu ülkede gelecekte özellikle kriz

²⁶ Uludağ, *İran'a ve Turan'a Seyahat*, s. 35.

dönemlerinde yaşanabilecek bazı gelişmelere dair açıklayıcı senaryoların geliştirilmesine yardımcı olabilecektir.

Gürcü halklarının kısmen yüzeysel bir süper etnonim olan “Kartveli” nitelemesinin ötesine geçilerek çalışılması daha fazla etnopolitik ve hatta dini nüansın analizlere dâhil edilebilmesine yardımcı olabilecektir. Gürcistan hakkındaki siyasi analizlerin bu şekilde zenginleştirilmesi, bu ülkenin mevcut çatışma sorunlarının ve gelecekte karşılaşılabileceği çeşitli ciddi kriz durumlarının daha iyi anlaşılmasına, öngörülebilmesine ve çözümlenmesine belli bir katkı sağlayabilecektir.

Gürcüler kendilerine “Kartvel(i)” (Gürcü), dillerine de “Kartuli ena” (Gürcüce), ülkelerine de “Sakartvelo” (Gürcistan) derler.²⁷

Gürcistan’daki Acarlar (Müslüman Gürcüler) arasında Kartvel terimine dini gerekçelerle mesafeli yaklaşmaktadır. Bu tepkilerin ortak paydası, Gürcistan’ın bir devlet politikası olarak, sınırları dışındakiler de dâhil olmak üzere Müslüman-Gürcüleri, Ortodoks-Gürcüler haline getirme çabaları yürüttüğüne dair yaygın kanı olarak gözükmektedir.²⁸

Gürcülerin orijinal etnik coğrafyası, Acarlar da dâhil olmak üzere, günümüz Gürcistan coğrafyasının orta, doğu, güney ve güney batı bölgeleri ağırlıklıdır. Ancak günümüzde Gürcüler, Gürcistan’ın bütün bölgelerinde çoğunluk durumundadırlar ve bütün bölgelerde Müslümanların nüfusu az da olsa vardır.

Çoğunluğu Ortodoks Hıristiyan olan Gürcüler, Tiflis’teki Gürcü Kilisesi’ne bağlıdır. Gürcü Kilisesi, ülkenin kültürünün ana taşlarından birisi ve Gürcistan’ın bağımsızlık göstergelerinden birisi olarak kabul edilmektedir.²⁹ Lazlar ve Gürcülerin Acarlar olarak bilinen alt-grubu ise Müslüman’dır. Hıristiyanlığın ve İslam’ın kabulünden önce yerel çoktanrıcılık ve Sasani İran

²⁷ Gachechiladze, R. G. *The New Georgia: Space, Society, Solitics*, Texas 1995, s. 17.

²⁸ Saraç, Naciye, *Kartveloba Ratomaa Hıristianoba*, (Niçin) Kartvellik Hıristiyanlıktır?, Tiflis 2007, s. 20-25.

²⁹ Minahan, *One Europe: Many Nations*, Tbilisi 2009, s. 282.

etkisindeki Manizm dinleri, Gürcistan'da yaygın olarak görülmüştür. Yahudilik ise yüzyıllardır ülkede yaşayan Yahudiler tarafından Gürcistan'da temsil edilmektedir.³⁰

B. Gürcistan Müslümanlarında Aile Oluşumu Ve Özellikleri

Gürcistan'da aile, anne-baba, büyük anne ve büyük baba ile oluşmaktadır. Eskiden Gürcistan'da kızlar 16-18, erkekler ise 20-25 yaşlarında evlenmeye teşvik ediliyorlardı.

Pereyidne'li Gürcülerde, beşikte nişanlanmak çok yaygındı. Küçük yaşlarda yapılan nişanlanmalarda düğüne kadar uzun bir zaman beklenirdi. Söz yapıldıktan sonra erkeğin ailesi kız tarafına hediyeler götürürdü. Nişandan sonra aileler düğün harçlarını belirlemek için bir araya gelirlerdi. Bu harçlara "**şirbaha**" denilmektedir. Daha sonra kadına verilecek "**mehir**" miktarı için konuşulurdu. Bu, bayanların kesin alacağı bir miktardır. Mehir olarak tarla, inekler, altın takıları ve para verilir. Günümüzde ise mehir olarak bir Kur'an-ı Kerim ve yanında para şeklinde verilmektedir. Bu gibi adetlerde, hemen hemen İslam hukukuna uygunluk görülmektedir.

Yukarıda belirtilmiş olan Gürcüler gibi, Gürcistan'daki Gürcülerde de evlenme yaşı ortalama 20-24 arasında değişmekle birlikte, 2005 yılında 18012 aile kurulmuş, bunlar içerisinde 19 yaşından küçük 3009 kız ve 724 erkek vardır.

Evlilik akitleri, Roma hukukuna göre yapılmaktadır. Evlilikteki en önemli hususlarından biri de denkliliktir. Bu durum, gerekli olduğu durumlarda çiftin kolayca boşanmasını da sağlamaktadır. Boşanmak erkek tarafından gerçekleştiriliyor.

Gürcistan'da evlenme aktı; Hıristiyanların kiliselerde, Müslümanların ise camilerde yapılmaktadır. Resmi evlenme belgeleri ise devlet dairelerinde verilmektedir. 1920 yılında çıkan bir kanuna göre dini nikâh bir hukuki sonuç doğurmamaktadır.

³⁰ Coene, Frederik, *The Caucasus: An Introduction*, New York 2010, s. 78.

Düğünden bir ay sonra gelin, evin avlusundaki suya çıkarılır ve artık gelin ev işlerine girişip evdeki bütün işlerde yardımcı olmaya başlar.

IV. Dünya Toplumlarında Nişan Ve Düğün Adetler.

Bugün dünyanın her bölgesinde farklı farklı adetler görülmektedir. Bu adetlerden bazılarını şöyle sıralamak mümkündür

Japonya’da: Gelin ve damat dokuz yudum şarap içerler. Birinci yudumdan itibaren karı-koca sayılırlar.

Çin: İki taraf anlaşınca, nişanlanan kişilerin burçlarının uyumu dikkate alınır. (Bu, İslam’daki denkliğin farklı bir boyutudur). Nişanlılar düğüne kadar birbiriyle görüşemezler. Evlenecek çiftler düğünde kırmızı elbise giyerler ki, bu renk mutluluk ve bereketi temsil eder.

İskoçya’da: Nişanlılar yemin ettikten sonra omuzlarında, aile simgesi olan çiçekli bezi gümüş iğneyle takarlar.

Yunanistan: Çokça dans ederler ki bu dans esnasında çiftlerin elbiselerine paralar takılsın. Çiftin yatağından küçük bir çocuğun geçmesi, ailenin huzurlu olmasını simgeler.

Afrika: Afrika’da bölgelere göre değişen renkli adetler bulunur. Eşler arasındaki maddi problemler aileler arasında halledilir. Yeni evliler ailelerin verdiği kararlara uymak zorundadırlar. Kız tarafı ne kadar önemli olmasa da, kızın bedelini ister ki buna “NSUA” denilir. Evlenmenin amacı sülalenin devam etmesidir. Çocuk olmayan eşler arasında boşanma ihtimali çoktur. Düğün günü kız tarafından, hazırlanan hediye kayın pederine verilir. Şehirleşmeye çalışan Afrikalılar kendi adetlerini sürdürmeye çalışırlar. Düğün esnasında gelin ve damadın el süpürgesinden atlaması gerekir ki, süpürge yeni ailenin simgesidir.

İngiltere: Gelin tek eliyle büyük sandığın kapağını tutar. Böylece onun dayanıklılığı ölçülmüş olur.

Almanya: Koca, şehrin merdivenlerini süpürür. Gelin de yerlerin temizliğini dikkatlice kontrol eder. Bu davranış gelin açısından, kocası olacak kişinin temizliği seven biri olması amacıyla yapılmaktadır.

Nijerya: Damat geline ulaşmak için gelinin akrabalarının oluşturduğu canlı duvardan geçmek zorundadır. Akrabalar aralarından geçen damada ellerindeki sopalarla vururlar. Bununla damadın dayanıklılığını ve zorluklara karşı mukavemetini ölçerler.

Rusya: Damatla beraber akrabalar kızın bedelini ödemektedirler. Kızın akrabaları ne kadar fazla para alabilirlerse o kadar iyidir. Akrabalarının aralarına aldığı geline damat dokununcaya kadar para istemeye devam ederler. Ne zaman dokunursa gelini alabilir.

Çeçenistan: Kadın ve erkek sofraları ayrı ayrı düzenlenir. Gelinin yüzü peçe ile kapalıdır. Bütün gün bir köşesinde durur. Sonra “su getir” diye emir verilir. Akrabalar tastaki olan suyu boşaltıp içine para koyarlar.

Hindistan’da: Hindistan’da çok farklı din olduğu için adetler de buna göre değişmektedir. Karşılıklı damat ve gelinin evlerine gidilip ikramda bulunulur.

Gürcistan’da (Genel Uygulama): Kız ve erkek tanışır sonrasında aileler tanıştırılır ve düğün hazırlıkları başlar. Kız tarafı damada ev döşemeleri ve beyaz eşyaları düğün öncesi hediye eder. Erkek tarafı da çokça altın takar.

Gürcistan’da (Müslümanlar Arasında): Erkeğin Müslüman olması gerekir³¹. Evlilik kız ve erkeğin anlaşmasıyla olur. Gelin, kendi akrabası iki genç kız tarafından hazırlanır ve takıları takılır. Daha sonra damat gelinin evine gider. Onu evine getirir. Sonra imam iki şahitle beraber nikâhını kıyar. Nikâhın yapıldığı bölgelere göre değişik adetlere rastlanmaktadır. Biriler şekerden şerbet yaparlar ve oradakilere içirirler ki aile hayatı tatlı olsun. Bazı bölgelerde ise nikâhlıların

³¹ *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Kasım-Aralık/ 2010, Sayı: 15, s. 30.

önünde konulmuş tahtanın üzerinde bıçak saplanır. İmam nikâh duasını bitirince bıçağı tahtadan kim evvel çözerse ona erkek vekili tarafından bir miktar fara verilir.

Gürcistan'da (Hıristiyanlar Arasında): Kız seçme durumu aynıdır. Düğünü ise kız ve erkek tarafı beraberce düğün salonunda içkili danslı olarak tertipler. Sonra kiliseye gidip papaz tarafından nikâhları kıyılır. Hıristiyanlıkta evlenen çiftler artık kendileri ile evlenme yasağı olan vaftiz ana ve vaftiz babanın soydaşları olurlar.

V. Gürcistan Müslümanlarında Aile Kavramının ve Temel Özelliklerinin İslam Hukukundaki Yeri

Gürcistan'da Müslümanların aile oluşumunu yukarıda az da olsa bahsettim. Aile oluşumunda Sovyet dönemindeki bazı kanun düzenlemelerinden dolayı İslam hukukuna aykırı olan davranışlar başlamıştır. Müslüman aileler kendi adetlerini korumaya çalışmışlardır. Bazı dini gerekçeler yani İslam hukukunda olan hükümler zamanla adet olarak algılanmaya başlanmıştır. Mesela nikâh yapmanın adet olduğunu zanneden aileler, oğlu Hıristiyan olsa bile nikâh yapmaya imama götürür.

Gürcistan Acara bölgesi Müslümanları arasında evlenme yaşı kesin olmamakla birlikte, genelde ergenlik yaşlarında yani kızlarda 12-13 erkeklerde ise 15-16 yaşlarında yapılmaktaydı. Bununla beraber 20-25 yaşlarında evlenmeler de görülürdü. Sovyet dönemiyle birlikte 18 yaşından küçüklerin evlenmeleri kanunen yasaklandı. Evlilik belgesi belediye tarafından düzenlendiği için 18 yaşından küçük olanlar kayıt dışı dini nikâh yaptırıyorlardı. Bunlardan doğan çocuklar da kayıt altına alınamıyordu. Kişi kan hısımlarıyla, dayısının oğlu veya kızıyla, teyzesinin oğlu ve kızıyla, süt akrabalarıyla evlenmesi kanunen yasaktı³². Bu halk tarafından da benimsenen bir durum değildi.

³² *Gürcü Kanunların Heykelleri*, Tbilisi 1963, I, 393-397.

Evlenilecek erkeğin maddi durumuna göre kıza eşya, altın veya para verilir. Burada erkeğin maddi durumu gözetilir. Kıza verilen bu eşya veya paraya, İslam hukukunda Mihir denilmektedir. Taraflar boşandığı takdirde bu eşya veya paralar kadında bırakılır, geri alınmaz. Maddi durumu iyi olan ailelerde iki eşliliğe az da olsa rastlanmaktadır. İki eşliliğe götüren en önemli sebep ise, kadının hastalanıp kocasına bakamamasıdır. Bu kişilerin büyük erkek çocukları veya onlara bakacak çocukları olmadığına ikinci eş alınır. Birinci eşin izniyle, bazen de eşin bizzat kendisi ikinci bir kadını bulup kocasına teklif ederek onunla evlendirir. Herhangi bir problem yokken ve karısının iznini de almadan ikinci evliliği yapanlar toplum baskısı ile boşanmak zorunda bırakılır.

İmam nikâhının Gürcistan hukukunda bir geçerliliği yoktur. Müslümanlar kendileri nikâh evrakı düzenleyerek buna mihri miktarını, evlenecek çiftin isimlerini, akit yapanın imzasını ve müftünün mührünü olur. İmam nikâhı yapan aileler daha sonra belediyeye gidip evlilik belgelerini düzenleyebilmektedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNA GÖRE NİŞAN VE GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ GÜNÜMÜZDEKİ NİŞAN UYGULAMALARI

I. İSLAMDA NİŞANLILIK (Hitbe)

İslam hukuku evlilikten öncesine çok önem vermiştir. Evliliğin sağlam temellerle ve prensiplerle oluşmasını amaçlar. Kurallar üzerinde yapılan evlilikte hayırların gerçekleşmesi mümkün olabilir. Evliliğin devamı, çiftin ve ailelerinin mutluluğu, eşler arası kavga ve çekişmelerin bulunmaması gibi hayırlar bu kutsal bağ ile sağlanmaktadır. Eşlerin birbirinde sükûnet bulması ve iç rahatlığı hissetmeleri buna bağlıdır. Kur'an-ı kerim'de yüce Allah buyuruyor ki:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindedir. Bunlarda, düşünen millet için dersler vardır.”³³

A. Nişanın Tanımı

Nişanlamak, Bir çiftin evlenme işinin kararlaştığına belirti olarak parmaklarına yüzük takmak,

Bir şeyin yerini belirtmek, işaretlemek, nişan koymak.

Bir erkekle bir kadının ileride birbirleriyle evlenmek için yaptıkları sözleşme.³⁴

³³ Rum 30/21.

³⁴ Heyet, *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 2005, s.1477.

Evlenecek kadınla erkeğin birbirini daha iyi tanımaları, eksiklerin tamamlanması, öğrenim ve askerlik gibi bir kısım engellerin aşılması, resmî bazı formalitelerin tamamlanması, belli bir zaman tahsisini gerekli kılar. Yani söz kesilir kesilmez, hemen nikâh akdi yapmak çoğu zaman mümkün olmaz. İşte, sözle nikâh arasında geçen bu döneme "**sözlülük veya nişanlılık**" denir. Arapçada "**hitbe**" kelimesiyle ifade edilen bu müesseseye, sözlükte; kız istemek, söz vermek, söz kesmek ve nişanlanmak anlamlarına gelir.

Ailesi veya kızın kendisi tarafından yapılabileceği gibi bu erkeğin ailesi tarafından da yapılır. Kız ve erkek görüşmesinde aileleri de karar verirlerse o zaman bunlar nişanlanmış olurlar.³⁵

İslâm'da, ömür boyu beraber yaşayacak olan eşlerin, evliliğe karar vermeden önce gereken tedbirleri alması, iyi düşünmeleri ve bunun için de evlilik öncesi görüşmesi âdet hâline gelmiştir. Ancak nişanlıların nikâhtan önce birbirlerine haram olduklarından dolayı görüşüp konuşmaları, beraber gezmeleri veya sohbet etmeleri caiz değildir. Nişan merasimi nikâh sayılmaz.

Evlenecek eşlerin daha önceden birbirlerini görmeleri mümkün ve caizdir. Bakılacak yerler ellerle, yüz ve ayaklardır. Muğîre (r.a) bir kadınla evlenmek istemiş, Hz. Peygamber (s.a.v) kendisine: "*O kadına bak, çünkü bakmak yıldızınızın barışması için daha uygundur*"³⁶ buyurmuştur. Yine Allah'ın Elçisi, Ensar kadınlarından biriyle evlenmek isteyen bir sahabeye; "*Git ve ona bak, zira Ensar kadınlarının gözlerinde bazı göz kusurları bulunabilir*".³⁷

İslâm dini, dünürcülük safhası ile ilgili bazı düzenleyici hükümler getirmiştir. Bu yüzden kadın, dünürcülerine müsbet cevap vermiş, söz kesilmiş, nişan yapılmışsa, artık bu kadına bir başka erkek dünür gönderemez. Hz. Peygamber (s.a.v) bu konuda şöyle buyurmuştur: "*Sizden biriniz din kardeşinin*

³⁵ Zuhaylî, Vehbe, *İslam Fıkıh Ansiklopedisi*, Feza Yayıncılık, İstanbul 1994, IX, 11.

³⁶ Buhari, *Tecrid*, I, 368.

³⁷ Buhari, *Tecrid*, II, 673.

dünürlüğü üzerine dünürlük göndermesin. Ta dünür gönderen ondan önce vazgeçinceye yahut kendisine izin verinceye kadar"³⁸

Yukarıdaki hadisten anlaşıldığına göre, kendisine yapılan evlilik teklifini reddeden kadına, bir başka kimse yeni bir evlenme teklifinde bulunabilir. Böyle bir teklifte bulunmak caizdir.

İslâm hukuku, nişanlıları evlenmeye mecbur etmemiştir. Ancak meşru bir sebep olmaksızın nişanı bozmak mekruh sayılmıştır. Nişanın bozulması halinde, daha önce mehir verilmiş ise bunun iadesi gerekir. Nişanlıların birbirlerine verdikleri hediyelere gelince, bu konuda hibeden dönme hükümleri uygulanarak, bunlar mevcutsa aynen iade edilir. Kullanılmış ve artık mevcut değilse bir şey gerekmez.

İslâm'da, ömür boyu beraber yaşayacak olan eşlerin, evliliğe karar vermeden önce gereken tedbirleri alması, iyi düşünmesi ve bunun için de tarafların görüşmesi âdet hâline gelmiştir. Ancak nişanlıların nikâhtan önce birbirlerine haram olmalarından dolayı görüşüp konuşmaları, beraber gezmeleri veya sohbet etmeleri caiz değildir.

B. Nişanlanmanın Fıkıhtaki Yeri ve Nişanlanma Akdi

İslâm'a göre evlenmek, sadece zevk ve haz için değil; aile teşkili, milletin beka ve devamı, ferdin duygu ve düşüncelerinin dağınıklıktan kurtarılması ve cismani hazlarının zapturapt altına alınması içindir. Bu konuda zevk ve hazlar ise, fitratın çok meselelerinde olduğu gibi, birer avans ve imrendirmeden ibarettir.

Fıkıh literatürümüzde evlenmenin başlangıcı kabul edilen nişanlanma müstakil bir başlık altında incelenmez. Bu, nişanlanmayla ilgili hükümlerden bahsedilmediği manasına da gelmez. Meselâ nişanlanacak kişilerin görüşmelerinde riayet etmeleri gereken mahremiyet sınırları içerisinde olmalıdır

³⁸ Buhari, *Tecrid*, II, 635.

Nişanlılığın psikolojik, sosyolojik, örf ve âdet, ahlâkî, dinî ve hukukî boyutları iç içedir. Elbette sosyal bir müessese olan nişanlanmayla ilgili gelenek ve göreneklerden hangilerinin fıkıh kapsamına girip girmediğinin iyi analiz edilmesi elzemdir.

C. Nişan Engelleri

Evlilik teklifi aşağıda belirtilen kişilere yapılması caiz olmaz. Bunlar şunlardır:

Soydan veya süttten nikah düşmeyen akrabaya

İslam hukukuna göre şahıslar arasında bulunan kan bağı ile süt emme yaşında emilen süttten kaynaklanan akrabalık nişanlanmalarına engel teşkil etmektedir.³⁹

Evli olan kimselere

Kur'an-ı kerim'de evli kadınla nişanlanmak yasaklanmıştır.

*Evli kadınlarla evlenmeniz de haram kılındı*⁴⁰

Ric'i veya bain talak ile boşanmış olan ve iddet bekleyen kadına.

Kocası öldüğü için vefat iddeti bekleyen kadına.

Başkasının istediği kadına.

Evlilikten doğan akrabalıklarla haram olan kadına,

Yukarıda sayılan maddeler bulunuyorsa teklif yapması yasaktır.⁴¹

³⁹ Seyyid Sabık, *Fıkhu's-Sünne*, Kuveyt ts, VI, 142.

⁴⁰ Nisa 4/24.

⁴¹ Geniş bilgi için bkz. Merginani, Burhanüddin Ebu'l-Hasen Ali b. Ebî Bekr, *el-Hidaye*, Beyrut 1990, I, 207.

D. Nişanın Şartları

Yapılan her bir akdin veya davranışın şartları vardır. Nişanlanmanın da kendine has şartları bulunmaktadır. Bu Şartların gözetilmesi gerekir. Bu şartlar şunlardır:

1. Ehliyet ve Temsil

Genel anlamda ayrı cinsten iki kişinin, yani bir kadınla erkeğin aralarında nişanlılık ilişkisi oluşturabilmeleri için sahip oldukları kabul edilen hukuki yeteneğe nişanlanma ehliyeti diyebiliriz.

İslam hukuku açısından bir kişinin tam eda ehliyetine sahip olması durumunda gerçekleştirecek olduğu bütün hukuki tasarrufları muteber kabul edildiği gibi başkalarına verdiği zararlarından da sorumludur. Buna göre bu şartları taşıyan kişilerin yapacakları nişan da hukuken geçerlidir. Eksik eda ehliyetine sahip olan mümeyyiz küçüklerin de kendi başlarına nişanlılık ilişkisi oluşturabileceğini kabul etmek gerekir. Ancak bunların bu ilişkilerine velilerinin muvafakati aranmalıdır. Zira eksik eda ehliyetine sahip mümeyyiz küçüklerin yapacak oldukları tasarruflar velilerinin iznine bağlı olarak geçerli kabul edilirler. Bu işlemler velileri izin verene kadar mevkuftur yani kendileri açısından bağlayıcı değildir.⁴²

2. İrade Beyanı

Nişanlanma tek taraflı bir irade ile meydana gelebilecek bir hukuki durum olmadığı için mutlaka iki tarafın karşılıklı olarak iradelerini açıklamaları gerekir. Yani taraflardan sadece birinin diğerine evlenme vaadinde bulunmuş olması, diğer tarafın ise bu irade açıklamasına karşı benzer bir irade açıklamasında bulunmaması durumunda nişanlanma olduğundan söz edilmesi imkânsızdır.

Tarafların ortaya koyacakları nişanlanma yönündeki irade beyanları açık olabileceği gibi örtülü da olabilir. Nişanlanma hususunda tarafların birbirlerine karşı gösterecekleri davranışlardan hareketle aralarında birbirine uygun düşen

⁴² Kahveci, Nuri, *İslam Hukuku Açısından Nişanlılık*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2007, s. 54.

nişanlanma iradelerinin varlığına hükmedilebilir. Nitekim bir kadınla erkeğin birbirlerine yazdıkları mektuplarda kullandıkları ifadelerden ve birbirlerine verdikleri hediyelerden, fonograflara koydukları ithaf yazılarından, birbirlerini herkese karşı nişanlı olarak takdim etmelerinden, evlenme hazırlığı içine girmiş olmalarından aralarında bir nişanlanmanın mevcut olduğu sonucu çıkarılabilir.

E. Nişanlıların Görüşmesi ve Denklik Meselesi

Evlenme teşebbüsünde bulunan kimsenin seçeceği eşi -nişandan önce- ondan haberli veya habersiz olarak, görüşüp beğenmesi sünnettendir. Gerçi bu zaruri değildir, görüşüp tanışmadan da evlenmek mümkündür. Ancak görüşmek, adayların tabii hakkıdır ve lüzumludur. Yalnız görüşmelerin tehada olmayıp uygun akrabalar yanında olması lazımdır. Zira nikâhsız ve namahrem (nikâh düşen) iki şahsın, tehada başbaşa kalmaları (halvet) caiz değildir.

Kız ve erkek fitneye yol açmayacak uygun şahıslar yanında görüşürken de, kızın belli ölçü ve seviyede örtülü olması gerekir. Çünkü bir kadının nikâhı düşecek yabancıya yüz ve ellerinden, bir de ayaklarından başkasını göstermesi (zaruret olmadıkça) caiz değildir. Ama evlenme maksadına dönük olarak, bir kızın veya kadının yüzüne şehvetle (cinsi duygularla) bakmak dahi caizdir.⁴³

Muğîre b. Şu'be, evlenmek üzere bir kadına talip olmuş, Hz. peygamber de ona, kadını görüşüp görmediğini sormuştu. “Görmedim” deyince, “git ona bak; çünkü bu ilerde birbirinizi sevmeniz için en uygun davranıştır” buyurmuştur.⁴⁴

Evlenecek olan kişiler arasında denklik çok önemli bir husustur. Eşlerde denklik olursa o aile daha huzurlu ve başarılı olur.

Evlenmede denklik şu beş şeyde aranır:

a. Soydan denk olmak.

⁴³ Karaman, Hayreddin, *İslam Işığında Günün Meseleleri*, İz Yayıncılık, İstanbul 1996, III, 480.

⁴⁴ Karaman, Hayreddin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, İrfan Yayınevi, İstanbul 2006, I, 241.

- b. Diyanet bakımından denk olmak. Fasık bir erkeğin evladı, salih bir adamın kızına denk değil.
- c. Malca denk olmak.
- d. San'atta denk olmak. Süpürgeci, demirci, kan alıcı, kuyumcunun aktarın kızına denk değil.
- e. Hürriyette denklik olmak. Çünkü köle olan biri serbest olan birine denk değildir.⁴⁵

Yukarıda zikredilen hususların dikkate alınması gerektiği halde çoğu durumlarda bundan kaçınılmadığı da görülmektedir.

F. Nişan Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri

Nikâh akdi olmadıkça nişanın bozulmasından ötürü, herhangi bir şer'i yükümlülük söz konusu olmaz. Nişanın bozulmasında erkek mehir olarak kıza bir şey vermişse bunu geri alabilir. Verilen şey dursa da zayi olsa da veya tüketilse de hüküm değişmez. Nişan hangi taraf bozarsa bozsun, nişanlı kızın mehrin kıymetini veya mislini geri vermesi gerekir.⁴⁶

1. Hediyeler

Hanefilere göre: Nişan hediyeleri hibe sayılır. Hibeden dönme caizdir. Erkek verdiği hediyelerin durması halinde onları geri alabilir. Yüzüğün kaybolması, yenilecek bir şeyin yenilmesi, verilen hediyeler tüketilmiş ya da bir değişime uğramışsa erkek vermiş olduğu bedelini alamaz.

Malikilere göre: Hediye veren, nişanı bozan taraf ise geri alamaz. Nişanı alan bozmuşsa mutlaka geri iade eder, kullanılmışsa bedelini öder.

⁴⁵ Yavuz, Ali Fikri, *İslam Fikhi ve Hukuku*, İrfan Yay., İstanbul 1994, s, 92.

⁴⁶ Zuhayli, *İslam Fıkıh Ansiklopedisi*, X, 25.

Şafilere göre: hediye duruyorsa aynen, kullanılmışsa değeri bakımdan iade edilir. Nişan hangi taraf bozarsa bozsun durum değişmez.⁴⁷

2. Maddi ve Manevi Tazminat

Fıkıh kitaplarında nişan bozulması sebebiyle uğradığı maddi ve manevi zararlara ilgili bahisler mevzu olmamıştır. Fukahanın, tazminat üzerine durmamaların sebepleri şunlar ileri sürülebilir.

Nişan bir evlenme vaadidir. Va'dden dönmek ahlaken kötü bir davranıştır. Fakat bu bir borç münasebeti meydana getiremeyeceği gibi cezai müeyyideyi de getirmez.

Nişanlanma evliliğin sağlam temeller üzerine oturması için bir ihtiyat mahiyetindedir. Nişanın bozulması boşanma gibi değildir. Bundan dolayı tazminat olayı da hafifletiyor.

Nişanlıların aynı yerde oturmadağı ve ev işleri ile meşgul olmadıkları için nişanın bozulması önemli bir zarara yol açmıyor.

Nişanın bozulması daha çok kadın aleyhine bazı zararlar getirmekte olabilir. Mesela bir bayan nişanladıktan sonra hazırlık yapmak için işi bırakmış ve bazı masraflara girmiş olsa, bu durumda zarara uğramış olur. İslam, başkasına zarar vermeye karşı olduğuna göre böyle bir durumda fıkhıta bir hak söz konusu olmaz mı? Bu durum hakkında İslam hukuk bilginleri üç görüş üzere ihtilaf etmişlerdir.

Eski Mısır müftüsü Muhammed Bahit'e göre tazminat talep edilemez; çünkü rücu bir haktır, hakkın kullanılması üzerine tazminat yüklenemez.

Muhammed Ebu-Zehra'ya göre nişanlanma hadisesi–nişan ve bozma dışında- taraflardan birinin istek ve teşebbüsü ile karşı tarafta bir zarar meydana getirmişse bu tazmin ettirilir; aksı halde talep hakkı yoktur.

⁴⁷ Karaman, *Mukayeseli İslam Hukuku*. s. 241.

es-Siba’i ve eski el-Ezher şeyhi Mahmut Şeltut’a göre talep hakkı tanınmalıdır. Çünkü İslam hukukun kabul ettiği hakkın su-i istimali ile zarara sebebiyet prensipleri zaruri olarak bu neticeyi doğurmaktadır. Ona göre tazminat talebinin şartları vardır:

3. Mehrin İadesi.

Mehri erkeğin ödemesi gerekli bir borç haline getiren amil nikâhtır. Nişan bozulunca mehir borcu da bahis olmayacağından erkeğin verdiği geri istemesi tabii bir haktır.

Söz kesildikten sonra taraflardan biri nikâhtan imtina veya vefat etse, nişanı yapan erkek mehire mahsuben vermiş olduğu şeyler mevcut ise aynen ve telef etmiş ise bedelini istirdat edebilir. Kadının normal şartlarda yapmayacağı masrafları evlenme vadi ile yapmışsa ve erkek tarafından, kadından kaynaklı olmayan bir sebeple nişan bozulacak olsa kadın Mehir olarak aldıklarını vermek zorundadır. Ancak çeyiz ve hediye olarak verilenleri iade etmez. Ancak erkeğin nişanı bozması kadına ait bir kusur veya taksirden ileri gelmişse, bu takdirde kadının zarara katlanması tabidir.⁴⁸

G. Evlilik Ya da Nişanlılıkla Alakalı Bazı Toplumsal Sorunlar

1. Kız Kaçırma ve Hükümleri:

Dört mezhebin ölçülerine göre, kız kaçırmadan doğan neticeler şöyledir:

Kız kaçırma işi, yetişkin kızın kendisi ve ana-babanın, yakın velilerinin müşterek rızasıyla yapılmış olsa, erkek velisinin rızası ve akdi ile yapılan nikâhı dört mezhebin ittifakıyla sahih ve caiz olur.

Henüz bülüğa ermemiş küçük kızın, kaçırılmasına ve nikâhlanmasına velileri razı olmadığı halde böyle bir muamele yapılmışsa, bu nikâh dört mezhebin ittifakıyla haram ve batıl olur. Akıl-bâliğa kızın kaçırılıp evlendirilmesi, hem kızın

⁴⁸ Karaman, *Mukayeseli İslam Hukuku*, I, 240.

hem de velilerinin rızası haricinde zorla olmuşsa, bu da dört mezhebe haram ve batıldır.

Akıl-baliğa (ergenlik çağında) bir kızın, kendi arzusuyla kaçması ve evlenmesi halinde, kızın velileri böyle bir evlenmeye razı olmazsa, Hanefî mezhebine göre kaçan kız günahkâr olsa da- bu nikâh geçerli olur. Fakat diğer üç mezhebe göre bu durumda nikâh da caiz değildir.

Yetişkin kızın kendi arzusu olmadığı halde kaçırılırsa ve onun rızası alınmadan babasının rızasıyla evlendirilmiş olsa, üç mezhebe göre bu nikâh sahihtir. Fakat Hanefî mezhebine göre sahih (geçerli) değildir.

Şu halde kız kaçırma ve kızın kaçması, çeşitli yönleriyle tehlikeli ve mahzurludur. Mecburi sebepler olmadıkça, böyle bir işe girmek caiz olmaz. Böyle bir durum ortaya çıkınca da, nikâhsız olarak tenhada baş başa kalma, birbirine dokunma gibi haram fiillerden kesinlikle kaçınmak ve tarafların rızasını gözetmek gerekir.

Namahremle kimsesiz تنها yerlerde baş başa halvette bulunmak haram olduğu gibi, sahih olmayan batıl nikâhla buluşmak ve birleşmek de haramdır. Bu tür işlemler zina günahına sebep olur. Her Müslüman'ın böyle haramlara sebep olmaktan titizlikle korunması gerekir. Diğer taraftan böyle bir eylemin medeni hukuk bakımından da ciddi sakıncaları bulunmaktadır. Ortada kesin zaruretlere ve çaresizliklere olmadıkça, bir kızın ailesinden kaçması ve kaçırılması şüphesiz ki fitne ve haram kapısını açar.

2. Evlilikte Kardeşler Arası Sıra

Kendisinden büyük bekâr bir abisi ya da ablası bulunan bir kız evlenemez mi? Bu gerekçe ile vermiyorlarsa kaçırılabilir mi?

Dengi ve talibini bulan herkes, evlenmesinde mahzur olmayan karşı cinsi ile evlenebilir. Buna evlenememiş abla ya da abılar engel değildir. Bu düşünce, günümüzün evlenmeyi zorlaştıran şartlarının doğurduğu sakat bir düşüncedir. Ve cahil anne babaların, çocuklarının evde kalacağı endişesinden kaynaklanır.

Kızlarını evlendirmede İslâmî esasları ölçü almayan anne-babaların, başka dünyevî gerekçelerle vermemeleri halinde, kızlarını karşılıklı rıza ile kaçırarak evlenmek Hanefî mezhebine göre caizdir. Şafîî mezhebine göre değildir. Ama İslâm'a zıt hareket etmeyen anne-babanın kızı da Allah'ın (c.c.) rızasının, babanın rızasına bağlı olduğunu bilmelidir.

II. GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ NİŞAN UYGULAMALARI

A. Gürcistan'da Nişanlılık ve Nişan Adetleri

Gürcistan'da diğer ülkeler gibi nişan kesme meşhur bir adettir. Nişan düğünden önce mutlaka yapılması gereken örf ve adetlerden biridir. Erkek tarafından kıza verilecek bir hediye (eski Gürcü adetlerine göre örme çorap) vermesi idi.

Gürcistan'ın tarihinde her ne kadar günümüzde değişik şekilde olsa da, önceden nişan yapma değişik bölgelere göre değişik şekillerde olmaktadır.

a. Beşikte nişanlamak: Çocukların nişanlısının adına büyümeleriymi ve kız evlenme yaşına gelince başkası onun istemeye gelemiyordu. Kişi de bu nişanlısını istemeyince değiştirme şansı yoktu küçük yaşta nişanlanmak: Erginlik çağına gelmeden önce vekilinden söz almak.

b. Dünürle nişanlamak: Yakın akrabayı göndererek nişan yapmak, en çok dayısı ve amcası gönderilirdi. Bu uygulamayı her ne kadar doğru görenler olsa da, küçük yaşta velisi tarafından verdiği söz ile nişanlılar arasında hukuki sonuç doğmamaktadır. Öyleyse çocuklar büyüünce eğer birbirlerini istemezlerse çocukken verilen söz evlenme zorunluluğu doğurmaz. Yukarda bahsettiğimiz Abdullah dedenin anlattığı olaylara bakarsak hiçbir davranış İslam'a uygun değildir. Bu takdirde tarafların birbirlerine verdiği hediyeler varsa sahiplerine kalacaktır.

Nişan kesiminde, bölgelerdeki örf ve adetlere göre, ön planda olan taraf erkek tarafıdır. Kıza ve ailesine hediyeler vererek bütün masrafları erkek tarafı karşılamaktaydı. Nişanlanmak düğün öncesi gereken bir hazırlık olarak

sayılmaktaydı. Nişan sözünü verenler bu sözden caydıklarında bu büyük bir suç olarak sayılmaktaydı.⁴⁹

B. Gürcistan'da Nişanın Şartları

Nişan Kesmede gereken Şartlar:

Evlenme yaşına ulaşmış olmak.

Evlenmeye ehil olmak.

Evlenme yaşı 18'dir. Vekil ve mahkeme tarafından 16 yaşındakiler de evlendirilebilir.⁵⁰

1. İrade Beyanı

Evlenecek kişiler irade beyanından sonra nişan gerçekleşir. Ama nişana zorlanarak, istemeyerek de evlendirebiliyorlar.

2. Denklik

Gürcistan'da evlilik için denkliğin çok da önemli olmadığı gözükmektedir. Çünkü çocuklar birbirini beğendikleri anda, vekiller uygun gördüklerinde denkliğe önem verilmemektedir. Aynı zamanda veliler isteyince de kızı karşına çıkamıyor ve istemeyen kişilerle bile evlendiriliyor ki o aile, az zaman geçince boşanmak zorunda kalmaktadır. Bu davranış İslam'a göre değildir. Çoğu köylerde bahsettiğimiz gibi olunca kız sevdiği arkadaşına kaçmak zorunda kalıyor. Veliler bu davranıştan dolayı kızlarla bir süre dargın kalmaktadırlar. Burada hiçbirinin davranışı İslam'a uyumlu değildir.

⁴⁹ Çikobavave dğr, *kartul kartuli leksikoni*, (Gürcü Dil Serbest Ansiklopedisi), Tbilisi 1986, s. 196.

⁵⁰ Tsigni 1. Ocaxıs samartali muxli 3. 1107-1108 nomeri ganaçeni, (Gürcistan Aile Hukuku; 3. Bab. 1107-1108 Sayılı Kanun).

C. Gürcistan'da Nişan engelleri

Gürcistan'da, Sovyet dönemindeki gayrı dinî eğilimlerden dolayı, Müslümanlar genelde dini ilkelere değil de, adetlere yönelmişlerdir. Ama dikkat edilecek bir husus var ki bazı adetler dine uygun bazıları dine uygun olmasına rağmen toplumda ayıp sayılmıştır.

Nişan engellerinden bazıları şunlardır:

- a- Nişanlanmış olması,
- b- Evli olması,
- c- Yakın akraba olması,
- d- Amcakızı,
- e- Kirvesinin kızı,
- f- Evlilikle akraba

D. Gürcistan'da Nişanlıların Görüşmesi

Gürcistan'da, genelde Acara bölgesindeki Müslümanların farklı nişan adetleri bulunmaktadır. Öncelikle nişanlıların görüşmeleri nikâhsız olmamaktadır. Nişanla beraber nikâh da yapılmakta ve bazı aileler düğüne kadar damadı (mahalli olarak damada enişte de denmektedir), evine misafir olarak alır. Bazıları ise düğün yaptıktan sonra eve gelmeye izin vermektedir. Nikâh aktı genelde damat ve gelinsiz olarak, onların vekiller tarafından düzenlenmektedir.

Abdullah isimli 98 yaşındaki bir dede Anlatıyor ki, bu nişanlanmalar bizim zamanlarda çok yaygın olmuştur. Bizi bu şekilde nişanlandırıdılar ve eşimi düğün yaptığımız gün gördüm ve tanıştım. Benim gibi nişanlandırılan ailelerin çoğu boşanmak zorunda kalmışlardır. Allahtan bana güzel ve aileye yakışan eşim rast geldi de beraber yürüttük aile hayatı ve çocuklarımızı de aynı düşünceyle büyüttük. Biz bu olaylara karşı çıkamıyorduk ki İslam dinin gereği şöyledir diye

düşünüyorduk. Karşı çıkanlara da “bak komünist olmuş” diye köydeki yaşayanlar ona başka gözüyle bakardı. Nişanlıların görüşmesi mümkün olmayan bir olaydı. Bazı bölgeler ve köyler vardı ki görüşmeler olabiliyordu ve o köyde veya bölgede “kartvelebi” yani Hıristiyanlar var diye oralardan evlendirmeye çekiniyorduk ve çocuklarımıza da izin vermiyorduk. O bölgelerde kız kaçırılanlar olmuştur ve babası oğluyla birlikte gelini evden atmışlardır. Veya oralara giden kız babasının evine bir daha gelemedi. ⁵¹

Günümüzde yeni ilahiyatçılar tarafından nikâh olayları değiştirmek üzere kari-koca olmadan yamamaktadırlar.

E. Gürcistan’da Nişan Akdinin Bozulması ve Hukuki Neticeleri

Yeni nişanlıların aileleri bir araya gelip düğün hazırlıkları yapmaktadır. Kız tarafı hediyeler, ev döşeme ve beyaz eşya satın almak için erkek tarafından bir miktar para ister. Kızına gönderdikleri ev eşyaları, inekler ve her türlü hediyeler aynı zamanda o kız ailesinden miras hakkından da almış olmaktadır.

Burada bahsetmek gerekiyor ki, İslam hukukuna göre, mirasçının miras hakkı kazanması için varisin ölmüş olması gerekir. Bu durumda evlenirken hediye edilmiş maliyle, aile miras hakkından fay vermiş olamaz ve miras hakkından çıkmış olamaz.

Nişan bozulduğunda veya çocuk olmadan kadın ölürse, verilen hediyeler ve beyaz eşyalar geri istenir. Ama çocuğu varsa, her şey oğluna veya kızına kalır. Beyaz eşya, ev döşeme ve verilen inek aynen geri istenirken, ineklerin yavruları ailesine kalmaktadır. Verilmiş ineğin kendisi yaşamıyorsa, bedeli verilir.

⁵¹ Abdullah İremadze ile 20 Nisan 2013’de yapılan röportaj.

1. Hediyeler.

Nişanlıktan sonra evlenme gerçekleşmezse, verilen hediyeler eksiksiz geri verilir.⁵²

2. Maddi-Manevi Tazminatlar ve Mehrin İadesi

Gürcistan’da mehire hiç önem verilmemekteydi. Yaptığımız araştırmada 50- 80 yaş arası olan Müslümanlara sorulan 100 kişiden. Bayandan 92 dedi ki mehir ne demektir ve öyle bir hakkımız var mı ki. Erkeklerden 84 dedi ki mehir olayı evlendiğimizde değil de vaazlarda ve hocalardan duymuştur ama uygulamaya gelince uygulanmamıştı ve eşimin böyle bir hak olduğu kendisine söylememiştim.⁵³

Yeni nesilde mehir genellikle düğünden sonra verilmektedir. Çünkü nikâh yaptıranlar bile düğün akşamları nikâh yaparlar. Nişanın bozulması durumunda mehir verilmemiş olduğu için diğer verilen hediyeler iade edilmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse gürcü Müslümanlar arasında miras olaylar günümüzde bile yoktur. Ama mehir olaylar nişanda olmasa da düğünlerde yapılan nikâhta yeni hocalar tarafından eşlere anlatılıyor ve kendi haklarını bilmek üzere eşler hayatını devam ettirmektedirler.

III. İSLAMDA EVLİLİK

A. Evlilik Akdinin Tanımı.

Lügatte evlenmek, “toplamak” veya “akit yapmak ve cinsi ilişkide bulunmak” gibi manalara gelir. Evlilik şer’an kadından, -onun soy, süt emzirme ve sıhriyet yoluyla mahrem olmaması halinde- cinsi yönden faydalanmayı mubah kılıcı bir akittir.⁵⁴

⁵² Tsigni 1. Ocaxıs Samartali Muxli 3. 1109, (Gürcistan Aile Hukuku, 3. Bab, 1109 Sayılı Kanun.)

⁵³ 2013 yılının ramazan ayında Axalsofeli Camii’nde, bir ay boyunca iftara gelen Müslümanlar arasında yapılan araştırma.

⁵⁴ Zuhayli, *İslam Fıkıh Ansiklopedisi*, IX, 27.

Bir erkekle bir kadın arasında Allah'ın koyduğu prensipler çerçevesinde akdedilen muamele. İslâm nazarında bir ibadet kabul edilen evlilik ile ilgili olarak, İslâm Hukuku'na dair yazılan kitaplardan bazısında; "Bizim için Hz. Âdem'den bu güne kadar, meşru olarak devam ede gelen ve Cennette de devam edecek olan iki şey vardır; bunlar, evlenme ve imandır.

B. Evlilikle İlgili Ayetler ve Hadisler

1. Evlilikle ilgili Kur'an-ı Kerim'deki Ayetler

Kur'an-ı Kerim'den evlenmenin meşruluğuna şu ayetler delildir;

*"Size helâl olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder adet nikâh edin"*⁵⁵

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

*"Sizden bekârları ve kölelerinizle cariyelerinizden Salih olanları nikâh edin. Eğer fakir olurlarsa Allah onları Fazl ve keremiyle zengin kılar. Allah vâsi'dir, âlimdir"*⁵⁶.

Evlilik sosyal bir maslahatı beraberinde getirir. Evliliğin genel yararları yanında bir de sosyal yararları vardır. Bu yararların başında insan varlığının korunması gelmektedir. Zira evlilik sayesinde, insan neslinin devam etmesi ve çoğalması, nesillerin birbirini izlemesi ve böylelikle Allah'ın insanı yeryüzüne mirasçı kılması söz konusudur. Evliliğin insan üzerindeki sosyal, ahlâkı ve bedensel yararlarını inkâr etmek mümkün değildir. Kur'an-ı Kerim bu sosyal hikmete parmak basarak şöyle demektedir:

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

⁵⁵ Nisa 4/12.

⁵⁶ Nur 24/32.

“Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı, eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar yarattı...”⁵⁷.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Kaynaşmanız için size kendi cinsinizden eşler yaratıp da aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de O'nun varlığının delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır”⁵⁸

Allah (c.c.), evlilikte Müslüman’ın kimi tercih edeceğini açıklamıştır:

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

“(Ey Müminler,) iman etmedikçe müşrik kadınlarla evlenmeyin. Mümin bir cariye, hoşunuza gitse bile müşrik bir kadından hayırlıdır. (Mü 'min kadınları) iman etmedikçe müşrik erkeklerle evlendirmeyin. Mümin bir köle, hoşunuza gitse bile (hür) bir müşrikten hayırlıdır. Bunlar (sizi) cehenneme çağırırlar; Allah ise, izniyle, cennete ve mağfirete davet ediyor. İşte, Allah, düşünüp ibret alsınlar diye, ayetlerini insanlara böyle açıklar.”⁵⁹

2. Evlilikle İlgili Hadisler ve Ümmetin İcması

İslâm kişiyi, sırf Allah'a yaklaşmak, ruhbanlıkta bulunmak ve ibadet edeyim diye bir köşeye çekilmekten alıkoymaktadır.

Hız. Peygamber (s.a.s.), evliliğin sağladığı yararları, bir grup gence hitapları sırasında şöyle dile getirmişlerdir; “Ey gençler, sizden evlenmeye gücü yeten kimse hemen evlensin; zira evlilik gözü haramdan en iyi koruyan ve tenasül

⁵⁷ Nahl 16/72.

⁵⁸ Rum 30/21.

⁵⁹ Bakara 2/ 221.

uzvunun en sağlam kalesidir. Evlenmeye imkânı olmayan ise oruç tutsun; zira oruç şehveti kırmaktadır...’’⁶⁰

İbn Mâce tarafından nakledilen bir hadisinde ise şöyle demiştir:

“Kadınlarla güzellikleri dolayısıyla evlenmeyin; olabilir ki, güzellikleri onları kötülüğe sevkeder. Malları dolayısıyla da evlenmeyin; olabilir ki malları da onları size karşı isyana sevkeder. Fakat onlarla dinleri dolayısıyla evlenin. Dindar olan siyahî bir cariye, diğerlerinden üstündür.”⁶¹.

Cihat ve evlilik İslâm'ın insanın hayatına hâkim olmasının nedenlerinden biridir. Evlenmede ise bunların her ikisi de mevcuttur. Bu nedenle “Evlilikle meşgul olmak kendini nafîle ibadetlere vermektten daha faziletlidir. Çünkü evlilikte nefsi haramdan koruma ve çocuk yetiştirme gibi önemli hususlar vardır’’⁶² kanaatine varılmıştır.

C. Evlenmenin Fıkıhtaki Yeri ve Evlilik Akdi

İslam hukukunda evlilik, bir akit olarak düzenlenmiştir. Evlenmelerine şer’i bir engel bulunmayan bir kadın ve erkeğin karı-koca olarak birlikte yaşamalarını meşru kılan ve karşılıklı olarak her birine haklar ve sorumluluklar yükleyen, rızaya dayalı bir akittir. İslam hukukunda evlenme akdi, dini karakterinden çok hukuki nitelikli bir sözleşme mahiyetindedir. Aile ve evlilik kurumunun hukuki konumunun yanı sıra, toplumun temelini oluşturması bakımından İslam dini tarafından da son derece önemli görülmüştür.⁶³

Evlilik akdinin rüknü olan iki önemli unsur evlilikte var olmalıdır; akdin tarafları ve irade beyanı.

1. Akdin Tarafları

⁶⁰ Buhari, Savm 1, Nikâh 2, 3; Müslim, Nikâh 1, 3; Ebu Davud, Nikâh 1; İbn Mâce, Nikâh 1.

⁶¹ Buhari, Tecrid, II, 674.

⁶² İbn-i Abidin, *Reddî'l-Muhtar*, III, 3.

⁶³ Dağcı, Fıkıh, s. 141.

İslam hukukunda evlenme akdinin tarafları, doğrudan evlenecek kadın ve erkek ya da kendilerini temsil eden veli veya vekillerdir. Zira İslam hukukunda evlenme akdinde, diğer akitlerde olduğu gibi, vekâlet kabul edilmiştir. Evlenme ehliyetine sahip olmayan kimseler ise velileri aracılığı ile evlenebilirler.

D. Evlenme Engelleri

Evlenme akdinin unsurları ve şartlara bakması gerekir ki burada bazı evlenme engelleri görmekteyiz bunlar, “sürekli evlenme engelleri” ve “geçici evlenme engelleri” olarak iki önemli şart bulunmaktadır. Şimdi bunlar ayrı ayrı ele alacağım.

1. Sürekli Evlenme Engelleri

Sürekli evlenme engeller hiçbir durumda ortadan kalkmayan bu çeşit engeller Kur'an-in açıkladığı şekilde üç gruptur.

- a. Doğumdan meydana gelen kan hısımlığı:** bu gruba giren engeller şu dört derecede kendisini gösterir.

Usul: ana, nine, baba, dede.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ

”size anneleriniz haram kılındı”⁶⁴

Fürü: Oğul, kız ve bunların çocuklar (torunlar).

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ

“size anneleriniz ve kızlarınız haram kılınmıştır”.⁶⁵

Ana-babanın furu’u ve bunların çocukları: Kardeşler ve kardeş çocukları (yeğenler).

⁶⁴ Nisa 4/ 23.

⁶⁵ Nisa 4/ 23.

.....وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ

“ **Kardeşin ve kız kardeşin kızları da haram kılındı**”⁶⁶

Dede-nine furu’u: amca, hala, dayı, teyzeler.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ

“size anneleriniz ve kızlarınız, Kardeşin ve kız kardeşin kızları halalarınız ve teyzeleriniz haram kılınmıştır”⁶⁷ bunların çocuklarına gelince; onlar ikinci derecede oldukları için evlenme engeline dâhil olmazlar.

b. Evlenme sebebiyle meydana gelen hısımlık. Aralarında evlenmeden doğan hısımlık bulunan şu dört grupla bu hısımlık ölümle veya boşanmayla sona ermediği için ebediyen evlenilemez.

Usulün eşleri: Baba veya dedenin hanımları, yani üvey anne ve nineler.

Füru’nun eşleri: Çocukların veya torunların eşleri yani gelinler.

Hanımın usulü: Yani kayınvalide ve nineler.

Hanımın furu’u: Yani üvey kızlar.

c. Süt emzirmeden gelen hısımlık. “..... sizi emziren süt anneleriniz ve süt kardeşleriniz size haram kılındı...”⁶⁸ Ayetinde süt hısımlığı açıkça belirtilmiştir. Hz. peygamber (s.a.v) daha genel bir ifade ile süttten dolayı kimlerle evlenmenin haram olacağını şöyle açıklamıştır: “**kan hısımlığından haram olanlar süt hısımlığından da haram olurlar**”.⁶⁹

⁶⁶ Nisa 4/ 23.

⁶⁷ Nisa 4/23.

⁶⁸ Nisa 4/23.

⁶⁹ Buhari, Nikâh 20.

2. Geçici Evlenme Engelleri:

Bu türdeki evlenme engelleri belirli hallerde ortadan kalkabilir ve dolayısıyla daha önce evlenemeyen taraflar, evlenebilir hale gelebilir.

Bunu altı başlık altında incelemek mümkündür.

a. Din farkı: Müslüman erkek veya kadınlar, müşriklerle evlenemezler.

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَامَةً مُؤْمِنَةً خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا
الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى
الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

“Müşrikleri iman etmedikçe nikâh etmeyin, bir müşrike sizi imrendirse bile iman etmiş bir cariye her halde ondan daha hayırlıdır, müşrik erkeklere de nikâh ettirmeyin bir müşrik size hoş görünse bile, mü'min bir kul elbette daha hayırlıdır, onlar sizi ateşe davet ederler, Allah ise Cennete ve mağfirete davet ediyor da ayetlerini insanlara beyan buyuruyor umulur ki öğüt alırlar.”⁷⁰

Müslüman bir kadın ehl-i kitap olan gayri Müslimlerle de evlenemez. Fakat bir Müslüman erkek ehl-i kitap bir kadınla evlenebilir.⁷¹ Çünkü ailenin reisi erkektir ve doğacak çocukların geleceği teminat altına alınmış olur.

Din farklılığı evlenmeye geçici engeldir. Erkeğin veya kadının İslam'a girmesiyle bu engel ortadan kalkar ve normal şekilde evlenebilirler.

b. Üç kere boşanma: hanımıyla üç kere boşanan bir erkek artık onunla evlenemez. Ancak o kadın başka birisiyle normal bir evlilik yapıp tekrar boşanır ya da ikinci hoca olursa o zaman ilk kocasıyla tekrar evlenebilir.⁷²

⁷⁰ Bakara 2/ 221

⁷¹ Maide 5/5

⁷² Bakara 2/ 228-229.

c. İddete bağlı evlenme engeli: herhangi bir şekilde kocasından boşanan kadın belli bir süre iddete bekleyecektir.⁷³ İşte bu bekleme süresinde kadın geçici olarak evlenemeyecektir.

d. Çok evliliğe bağlı evlenme engelleri: İslam aynı zaman dilimi içerisinde en fazla dört hanımla evli olmayı caiz saydığından,⁷⁴ erkek beşinci bir hanımla evlenemez.

e. Kadının başkasıyla evli olması: bir kadın aynı anda iki erkekle evlenmesi haram olduğundan dolayı, evli bir kadınla nikah yapılmaz.⁷⁵ Kadın mevcut kocası tarafından boşanmadıkça ya da ölmeyince başkasıyla evlenemez.

f. İki hısımla birden evlenmek: iki kız kardeşle aynı anda evlenmek. “... ve iki kız kardeşi birlikte nikahlanmanız da haramdır...”⁷⁶

Yukarıda sayılardan başkalarıyla evlenilebilir.

Evlilik çok önemli olmakla beraber hassas ve sevaplı olan bir davranıştır. Onun için her Müslüman’a yukarıda yazılı olan hususlara dikkatle davranması ve uygulaması gerekir.

E. Evlenmenin Şartları

1. Ehliyet ve Temsil

Evlenme akdinde esas olan kişilerin akıl-bâliğ olmalarıdır. Ancak fikhî mezheplerde eksik ehliyetlilerin -çocuklar, akıl hastası v.s.- durumu da tartışılmıştır. Bunları üç başlık altında inceleyebiliriz:

Tam Ehliyetliler: *Hanefî* mezhebine göre tarafeyn eğer akıl-bâliğ olmuşsa evlenme hususunda hür iradeleriyle akdi yapabilirler. Velinin iznine hukuken gerek yoktur. Eimme-i selaseye göre ise akıl-bâliğ olan erkek serbesttir. Ancak

⁷³ Bakara 2/ 228, 234; Talak, 65/4.

⁷⁴ Nisa 4/3.

⁷⁵ Nisa 4/24.

⁷⁶ Nisa 4/23.

kızın velisinin olması şarttır. *Ebu Hanife* evlenme yaşı olarak erkeklerde 18, kızlarda 17'yi yeterli görürken *İmameyn* her ikisi için 15 yaşını yeterli görmüşlerdir.⁷⁷

Eksik Ehliyetliler: Burada sadece velilerinin izniyle evlenebilecekler ele alınacaktır. Bunlar: *Mümeyyiz küçükler*; bunlar temyiz kudretindeki çocuklardır. Nikâh akdine iştirak etseler de nikâhları velilerinin iznine mevkufen geçerlidir. Ancak H.A.K. “12 yaşını ikmal etmemiş olan erkek ile 9 yaşını itmam etmemiş olan kızı, hiçbir kimse tarafından tezvic edilemez” (md.7) diyerek konuyu tartışmasız reddetmiştir.⁷⁸

Ehliyetsizler: Bu başlık altında mümeyyiz olmayan küçüklerle akıl hastalarının durumu görülecektir. Bu iki zümre içinde her ne kadar evlendirmeye mezhepler bazında tartışılıp sadece velilerinin evlendireceği kabul edilse de, küçüklerin evlenmesini reddeden *Hukuku Aile Kararnamesi* (md. 9), S.A.K. (md. 20) dikkate alınırsa bu konuyu yeniden tartışmaya gerek yoktur.⁷⁹

2. İrade Beyanı

İrade beyanı ile icab ve kabul kastedilmektedir. İcab evlenme teklifi anlamında olup, ilk önce söylenen sözdür. Kadın ya da erkek veya vekilleri önce teklif bulunanın beyanına icab denilmektedir. Kabul ise karşı tarafın, teklifini kabul ettiğine ilişkin sözdür.⁸⁰

3. Denklik

Evlenecek çiftin birbirine layık, uygun ve denk olması gerekli görülen bir husustur. Kur'an-ı Kerim'de ve sünnette denklikle ilgili nas yoktur. Örf ve adetler ile sosyal değer hükümlerine bakarak evlilikte denkliğin yerini tespiti çalışılmışlardır.⁸¹

⁷⁷ Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük İslam İlmihali*, İstanbul 2003, s. 513.

⁷⁸ Karaman, *Mukayeseli İslam Hukuku*, I, 243-244.

⁷⁹ Karaman, *Mukayeseli İslam Hukuku*, I, 244.

⁸⁰ Dağcı, Şamil, *Fıkıh, İlitam Yayınları*, Ankara 2005 s. 143.

⁸¹ Karaman, Hayreddin, *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2008, s. 309.

Ebu Hanifeye göre evlenecek çiftin şu hususlarda birbirine denk olmaları şarttır:

Soy ve milliyet.

Ailenin İslam'a giriş tarihi.

Ailenin hürriyete kavuşma tarihi.

Servet.

Dindarlık.

Meslek ve iş.⁸²

F. Evlilik Akdinin Hukuki Neticeleri

Evlilik akdinin hukuki sonuçlarına gelince, bütün bir toplumu düşünerek insan neslinin devamını sağlamak amacıyla evlenmenin bir toplumsal görev olduğunu söyleyebiliriz. Bireylere göre ise bazı detaylar bulunmaktadır. Şöyle ki:

Cinsel yönden iradesine sahip olup, zinaya düşme tehlikesi bulunmayan kişiler için sünnettir.

Yaşlılıktan veya bedeni kusur ve hastalıktan dolayı cinsel gücünü kaybedenler için mubahtır.

Evlenmediği takdirde zina yapacağı korkusu taşıyanlara farz ya da vaciptir.

Eşine eziyet çektirme ve haksızlık yapma ihtimali bulunan kimselerin evlenmesi mekruhtur. Söz konusu zulüm ihtimali kesinlik taşıyorsa o takdirde de haramdır.⁸³

⁸² Karaman, *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, s. 310.

⁸³ Ahmet Yaman, *İslam Aile Hukuku*, Yediveren Yay., Konya 2004, s. 26.

G. Evlilik Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri

Evliliğin sona ermesinde daha çok rastlanılan şekil, kocanın boşaması demek olan “Talaktır”. Bunun yanında karşılıklı rıza ile boşama, adlî boşama gibi şekillerde de boşanma olmaktadır. Kocasını boşandığı hanıma karşı bazı hususlarda şunlara dikkat etmesi lazımdır. Bunlar nafaka, mehir ve maddi manevi tazminatlardır.

1. Nafaka ve İddet

a. Nafaka

Nafaka kelimesi, infak kökünden gelmektedir. Lügate nafaka, çıkarmak, bitirmek manasına gelir. İnfak sadece hayâ için kullanılır, şer için kullanılmaz.

Nafakanın ıstılahî manası ise, insanın muhtaç olduğı yiyecek, içecek, giyecek ve mesken ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bunlara nafaka denmiştir; zira bu ihtiyaçlar insanın malını bitirir.

Beş çeşit nafaka vardır;

1. İnsanın kendi nafakası
2. Çocuklarının nafakası
3. Babalarının nafakası
4. Karısının nafakası
5. Diğer nafakalar

Şimdi bunlardan boşanmada karısının nafakası üzerine duracağım.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنِ اطَّعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

“Erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudurlar. Çünkü Allah onların bazılarını (erkekleri) bazılarına (kadınlara) üstün kılmıştır. Çünkü erkekler mallarından harcarlar (kadınların nafakasını verirler).”⁸⁴

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِنَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنِ اطَّعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنِ اللَّهُ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا

“Anneler, çocuklarını emzirmeyi tamamlamak isteyen kimse (baba) için tam iki sene emzirirler. Bu müddet zarfında (emziren) annelerin yiyeceği ve giyeceği mârufen çocuğun babasına aittir.”⁸⁵

Ayetteki “çocuğun babası” ifadesiyle koca kastedilmektedir. “Annelerin” ibaresi de kocanın hanımı olan kadına işaret etmektedir. Bu durumda ayetin manası 'Karısının nafakası koca üzerine vacibidir' demek olur.

Evlilik hayatı, ancak şu üç temelden biri üzerine bina edilebilir:

Ailenin nafakasından, korunmasından ve idare edilmesinden kocanın sorumlu olması.

Ailenin nafakasından, korunmasından ve idare edilmesinden kadının sorumlu olması.

Ailenin nafakasından, korunmasından ve idare edilmesinden karı ile kocanın eşit bir şekilde sorumlu olması.

Kadının nafakasının kocası üzerine farz olmasının şartları şunlardır:

Kadın kendini kocasından esirgememelidir.

Kadın, meşru olan her zevki kocasından men etmemelidir. Eğer kadın kocasını, bu zevklerin tümünden veya bir kısmından menederse, kadının nafakasını vermek koca üzerine farz olmaz.

Kocanın hazırladığı mesken hususunda kocaya tâbi olmalıdır.

⁸⁴ Nisa 4/34.

⁸⁵ Bakara 2/233.

Kadın, kocasının kendisi için hazırladığı evde oturmalıdır. Ancak ev, oturmaya elverişli olmalıdır. Eğer kadın, kocasının oturduğu beldeye şer'i bir özür nedeniyle gidemiyorsa, onunla beraber yaşayamıyorsa, o ev de ikamete elverişli ise, koca karısının nafakasını vermekle yükümlü değildir. Şartlar tahakkuk ettiğinde kadının tüm ihtiyaçlarını karşılamak koca üzerine farz olur. Kadının nafakasının, sadece nikâh akdiyle koca üzerine vacip olmadığı anlaşılmıştır.

b. İddet

İddet, vefat iddeti ve ayrılma iddeti olarak iki kısma ayrılır: Vefat iddeti ve ayrılma iddeti. Ben direk ayrılma iddetten bahsedeceğim.

Ayrılma iddeti

Ayrılma iddeti, cinsî münasebetten sonra nikâhın fesh olunması veya boşanma suretiyle ayrılan kadının beklemesi gereken iddettir. Eğer bu durumdaki kadın hamile ise onun iddeti doğurması ile biter. Bu hükmün delili, (Talak/4) ayettir. Eğer hamile değilse ve hayız görüyorsa, onun iddeti kocasından ayrıldıktan sonra üç defa temizlenmektir. Bunun delili de şu ayettir:

وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَجِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç temizlik süresi beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri kendilerine helâl değildir”.⁸⁶

Eğer kadın buluğa ermemiş veya hayızdan kesilmiş ise, onun iddeti, kocasından ayrıldıktan itibaren üç aydır. Bunun delili şu ayettir:

وَاللَّائِي يَيْسَسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نَسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا

⁸⁶ Bakara 2/228.

“(Ey müminler!) Kadınlarınızdan ay hali görmekten kesilenler ile henüz ay hali görmemiş olanların iddetleri konusunda şüpheye, düşerseniz (bilmiş olun ki) onların iddeti üç aydır.”⁸⁷

2. Maddi ve Manevi Tazminatlar

Hem İslam hukukuna göre hem de yürürlükteki hukuk sistemine göre maddi tazminatın miktarı hâkim tayin eder.⁸⁸

3. Mehrin İadesi

Koca, kendisine mehir biçilmeyen karısını zifaktan önce boşarsa, mehre karşılık kadına eşya vb. vermesi, üzerine vacibidir. Böyle davranmak, kadını iyi bir şekilde bırakmanın ve onu iyi bir şekilde boşamanın çeşitlerindedir. Çünkü Allah Teala şöyle buyurmuştur:

“Boşanma iki defadır. Ondan sonra ya iyilikle tutmak, ya da güzellikle bırakmak vardır”.⁸⁹

Âlimler, mehir biçilmeyen ve zifaktan önce boşanan kadına eşya vb. dışında bir şey verilmeyeceğine dair icmâ etmişlerdir. Verilecek eşya ve benzerleri kişinin servetine göre değişir. Bu eşya için belli bir sınır yoktur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدْرَهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ

“Kadınlara el sürmeden ve mehirlerini biçmeden onları boşarsanız, size bir sorumluluk yoktur. Onları, zengin kendi çapına, fakir de kendi çapına uygun bir şekilde faydalandırsın. Bu iyi davrananların şanına yakışır bir borçtur.”⁹⁰

⁸⁷ Talak 65/4.

⁸⁸ Kahveci, *İslam Hukuku Açısından Nişanlılık*, s. 154.

⁸⁹ Bakara 2/ 229.

⁹⁰ Bakara 2/ 236.

İslâm'dan dönmek, fakir olmak, ayıplı olmak veya küçükken evlendirilip de bulûğa erince evliliği kabul etmemek veya bir kusur sebebiyle nikâhın fesh olması gibi durumlarda, zifaktan önce kadın tarafından ayrılık vaki olursa mehrin tamamı düşer ve kocanın kadına bir şey vermesi gerekmez. Ayrılmadan dolayı vermesi gereken eşya ve benzerini de vermesi icab etmez. Çünkü bu hal, satılan malın sahibine tesliminden Önce telef olması durumu gibidir. Mehir karşılığında almış olduğu kadın herhangi bir sebeple ayrılrsa, karşılığı olan mehrin tamamı düşmüş olur.

Yine bunun gibi, zifaktan önce kadın kocasını mehirden kurtarır veya mehrini ona bağışlarsa, mehr düşer. Mehir kadının özel hakkı olduğu için bu davranışıyla kocasında bulunan özel hakkını düşürmüş sayılır.

IV. GÜRCİSTAN MÜSLÜMANLARININ EVLİLİK UYGULAMALARI

A. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdi

Gürcistan'da yaşayan Müslümanlar, genellikle Adjara bölgesinde yaşayanlar evlilik akdına dikkat ederler. Akıt genel olarak her evlenenlere yapılır ama buluğ çağına gelmeyenlere yapmamaktaydı. Evlenme yaşı genellikle 12-13 yaşlarıydı. İslam'a göre 12-13 yaşlar buluğ çağı kabul ettiği için hocalar bu yaşta evlenme akdi düzeltiyorlardı.⁹¹

Sovyet döneminde büyük sorunlar yaşamışlardır. bundan geçirdiği değişimlerden dolayı bazı dini hassasiyetleri zayıflamış veya ortadan kalkmıştır. Bu dönem öyle değişimlere yol açmıştır ki günümüzde dini olan kanunlar hiçe sayılmış ve örf-adetler birbirine karışmıştır. Evlenme akdi, yukarıda bahsedildiği üzere resmi nikâh değil de belediye evlilik kayıt yapmaktaydı . Dini nikâh yapılıyor. Sonra devlete başvurduğunda evlilik belgesi düzenlenmektedir. Karı-

⁹¹ Baramidze, Ruslan, *KartveliMuslimebi TanamedroveobisKkontekstşi*, (Gürcü Müslümanlar) Batumi 2010, s. 93; Mgeladze, Vladimer, *Kortsineba da Sakortsino Tses Çveulebebi Ajarashi*, (Acara'da Evlilik ve Evlenme Adetleri), Batumi 1996, s. 223.

kocanın evlilik belgesi olmadan yeni doğan çocuğun nüfus cüzdanını alırken, çocuk annenin soyadını almaktadır.⁹²

B. Evlenme Engelleri

Evlenme engelleri aşağıda geçici ve sürekli olmak üzere iki kategoride fakat önce önemli bir noktaya değinmek gerekir. İslam hukukunda dini olarak evlenmeye herhangi engel olmayan bazı kişilerle, Gürcistan örf-ve adetlerine göre evlenmek yasaktır⁹³. Örnek: Ölen kardeşin eşiyle evlenmek, çocuklara ve aileye bakmak için, dinen caiz olmakla birlikte Gürcistan örf ve adetlerine göre kesinlikle yasaktır ve bunu yapan kınanmıştır. Erkek ise eşi öldüğünde baldızı ile evlenemez. Ama örf-adet olarak o ailenin akrabası olarak kalır⁹⁴.

Gördüğümüz gibi adjarada ki Müslümanlar içerisinde adetler öyle geniş tutuluyor ki ona bağlılık göstererek İslam'da nasıl olduğuna bakmayıp adetlerimizde yok ve olamaz diyerek dinin izin verilmiş olan kişilerle bile evlenmeye karşı çıkmaktadırlar. Ona da bakılması gerekir ki İslam'a göre evlenilir diye evlenmeye zorlanmıyor.

Burada bahsetmek isterim ki adetler sadece evlenirken değil başka konularda da kesinlik kazanmıştır. Bazı adetler İslam'ın şartlar ve emirlerini de ortadan kaldırmıştır. Örnek: düğün⁹⁵, ölünün defni,⁹⁶ çocuk sünnetlemek ve her türlü toplantılarda içki kullanmaktadır.

1. Geçici Engeller

⁹² Baramidze, *KartveliMuslimebi TanamedroveobisKkontekstşi*, s. 96; Bekaia, Mzia, *Dzveli da Axali Sakortsino Tradiciebi Ajaraşi*, (Acarada Eski ve Yeni Adetler), Batumi 1974, s. 17; Çelebadze, Naila, *Kalı da Ojahi*, (Kadın ve Aile), Tbilisi 2005, s. 52.

⁹³ Sakhokia Tedo Mogzaurobani (Gezimiz) Tbilisi, 1950 s, 189. Açuğba Teimuraz. *Ojahi Da Saojaho Khofa Ajaraşi*. (Aile Ve Aile Durumlar Adjarada), Tbilisi 1990, s. 68

⁹⁴ Bakradze, Dimitri, *Arkeologiuri Mogzauroba Guriasa Da Ajaraşi*, (Guria ve Acara'da Arkeolojik Gezi), Batumi 1987, s. 49 vd.; Khazbegi, Giorgi, *Ajaris Şesaheb*, (Acarada Hakkında), Batumi 1960, s. 160 vd.

⁹⁵ Düğünde içki olmadan olmaz diye, Müslümanların düğünleri de içkili olmaktadır.

⁹⁶ Günümüzde de Adet olarak kalmış ki cenazede yemek verilecek çoğunlukla içkili yemek verilmektedir ve evinin balkonunda müzik çaldıranlar da var.

Buluğa ermemiş olması

18 yaşın altında olması

Çok eşlilik (bir kere evli olan eğer o kadınla resmen evli ise başkasıyla evlenemez)

Aradan yedi kuşak (nesil) geçmemiş olanlar

Başkasıyla evli olmak

2. Sürekli Engeller

Yukarı veya aşağıya giden hısımlığı

Erkek ya da kız kardeş veya başka bir yolla kardeş olanlar

Evlatlar ve evlatlıklarla

Mahkeme kararı varsa akıl hastalarıyla⁹⁷

C. Evlenmenin Şartları

1. Ehliyet ve temsil

Gürcistan kanunlara göre, buluğ çağı 13 yaşı olurken, evlilik yaşı 18-20'den başlamaktadır⁹⁸. On sekiz yaşından küçük olanlar veliler aracılığıyla evlendirilir.

2. İrade Beyanı

İrade beyanı ile icap ve kabul kastedilmektedir. İcap evlenme teklifi anlamında olup, önce söylenen sözdür. Kadın ya da erkek veya vekilleri önce teklif bulunanı beyanın icap denilmektedir. Kabul ise, karşı tarafın, teklifini kabul

⁹⁷ Gürcistan Aile Hukuku, Bab: 3, 1120 Sayılı Kanun.

⁹⁸ Bekaia, *Dzveli da Axali Sakortsino Tradiciebi Ajarası*, s. 57.

ettiğine ilişkin sözüdür.⁹⁹ Gürcistan’da irade beyanı ve icap kabulü dikkate alınmaktadır. Eski zamanlarda olan adetler günümüzde yeni nesiller tarafından yavaşça kaldırmak üzeredir ki eş veya koca kendileri seçmeye çalışıyorlar. Kendileri seçemeyenler ise velilere tabi oluyorlar. Bu hususa dikkat etmeyen veliler, kız veya erkeğin onayını almadan onları evlendirmeye kalksalar, kız düğün gününe kadar veyahut düğün gününde bile başkasına kaçabilir¹⁰⁰. Son yıllarda evlenme olaylarda değişikliği gözükmemektedir ama ne yazık ki dini yaklaşımlar hiç dikkat edilmiyor. İslam’ı kanunlara göre istenmeler olamıyor. Bir kişi dünür gönderirken başka birisi de göndermektedir. Bu olay iki aile arasında anlaşmazlığı ortaya çıkartıyor ki birbirlerine kavga dövüşe gidiyor¹⁰¹.

3. Denklik

Örf ve adetler ile sosyal değer hükümlerine bakılarak evlilikte denkliğin yeri tespiti çalışılmıştır.¹⁰²

İslam hukukuna göre denklik önemli bir husustur. Evlenmek aile hayatları ve sosyal durumları sağlanmaktadır bunun için denklik çok önemli bir husustur ve dikkat edilmesi gerekir¹⁰³. ama gürcü Müslümanlar denkliğe dikkat etmeden evlendirmeye çalışmaktaydılar.

Evlenmek sadece eşlerin birbirinden faydalanmak değildir. Her türlü sıkıntılarda birinden ayrılmamalı ve problemler birlikte çözmelidirler¹⁰⁴. Bunun için denklik konusunda şu hususlarda birbirine denk olmaları şarttır:

Soy ve milliyet.

⁹⁹ Dağcı, Şamil, *Fıkıh*, İlitam Yayınları, Ankara 2005, s. 143.

¹⁰⁰ 1997 senesinde Ğordjomi köyünde (bu köyde bir Hıristiyan aile bile yok) 3 kız düğün gecesinde her türlü hazırlığı yaptığı halde başkasına kaçtı. Aynı senede 2 erkek kendi düğününe katılmayarak, düğün hazırlıklarını boşa çıkarmıştır. Bunlar her sene görülen sıradan olaylar haline gelmiştir.

¹⁰¹ Khulo bölgesinde onlarca aile kız alamadıkları için birbirine yıllarca dargındır

¹⁰² Karaman, *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, s. 309.

¹⁰³ Şantadze, Badri, *Kortsınrba da Ocahı*, (Aile ve Evlilik) *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Temmuz-Ağustos/ 2009, Sayı: 7, s, 23.

¹⁰⁴ Şantadze, *Kortsınrba da Ocahı*, s, 27.

Servet.

Dindarlık.¹⁰⁵

Meslek ve iş.

D. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdinin Hukuki Neticeleri

Evlilik aktı Müslümanlar arasında İslam üzere yapılmaktadır. Dini nikâhın hukuki açıdan hiçbir etkisi yoktur. Belediye görevliler tarafından nikâh yapılmadığı için nikâh köy imamları tarafından, nikâhın şartlarına uyarak camide veya damadın evinde yapılmaktadır. Bundan dolayı ayrılık durumunda bu nikâh resmî hukuka göre bir netice doğurmamaktadır. Devlet hukukuna göre onlar evli olarak sayılmamaktadır. Bundan dolayı da kişiler ayrıldığında mahkemeye başvurma hakkına sahip değildirler. Eğer evlilikten sonra belediyeye başvurup da resmi evlilik belgesi düzenletmediyse, bu evlilik sayılmamaktadır.

Sovyet döneminde dini nikâh yasaklandığı için, şehirlerde nikâh kalkmak üzere idi. Ama yüksek köylerde çok iyi bir şekilde bu yürütülmekte idi. Köylerde cami imamları tarafından kısılan nikâhta gizlilik öne çıkmaktaydı. Bundan dolayı çiftler gelmeden veliler ve şahitler tarafından düzenlenen nikâhta mehir çok az bir şekilde söylenmekte idi ki, eşlerin çoğu Mehrin ne olduğunu bile bilmiyorlardı. Çünkü mehir sadece adet olarak bilinmekteydi.

Kızın babası damadın evine gelirdi ve kayınpedere “*mehir hediye et ki günah yazılmasın*” diyerek, gelin genellikle meyveyle hediye edilirdi.¹⁰⁶ Günümüzde ise, nikâh açıkça yapılmaktadır ve nikâh kıyanların çoğu eşlerin bulunmasını ve kendi ağızlarından “*icab ve kabul*” sözlerini duymayı öngörmüşler.

Günümüzde Müslümanların düğünlerinin çoğu içkili olmaktadır. Dine tamamen ters bu uygulamaya rağmen insanlar bu halde de dini nikâhlarını

¹⁰⁵ Birkaç Hıristiyan gürcü bayanlar Müslüman Türklerle evlenmiştir ama din farkı olduğu için evlilikleri sürdüremediler. Birkaçı de zengindir, dini fark etmez diyerek devam etmektedir.

¹⁰⁶ Çelebadze, *Kali da Ojahi*, s. 121.

yaptırmaktadırlar. Bunu engellemek gerekir. Şayet engellemek mümkün değilse, hiç olmazsa nikâhın öne alınması gerekir. Çünkü iki genç Allah'ın adıyla birbirine söz vermektedirler¹⁰⁷. Zira damadın içkili halde nikâh yapması irade beyanı açısından tehlikelidir. Çünkü içkili halde talak gerektiren sözler söylediği zaman bu talak yerine geçmediği gibi nikâhta da içkili olarak söylediği söze ne kadar güvenilebilir ki. Kari - koca birbiriyle vefalılık olmalıdır?¹⁰⁸ Bu şekilde yapılan evlilik akdi hukuki netice doğurmamaktadır. Müslüman aile diğerlerine örneklik olmalıdır.¹⁰⁹

E. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilik Akdinin Bozulmasının Hukuki Neticeleri

Evlendiği zaman kızın taraftarları hediyeler vermektedirler. Erkek tarafı “çeyiz” (kızın erkek evine götürülecek her türlü eşya) için harç istemekteydi ve erkeğin babası ev eşyasını evlenecek kişilere kendisi alırdı. Evlilik akdin bozulmasıyla tabii ki, bu eşyaları kız tarafı geri alırlardı¹¹⁰.

Gürcü Müslümanlarda eskiden boşanma olaylara çok yaygın olmasa da rastlanır. Onlara göre boşanmanın sebepleri şunlardır.

Eşlerden birinin ölmesi

Mahkeme kararıyla ayrılmak

Kocası tarafından boşanmak

İki taraflı boşanma

¹⁰⁷ Khozrevanidze, Teona, *Nikahi Da Ojahi İslamşi* (İslamda Aile ve Nikah), *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Ocak-Şubat/2013, Sayı: 28, s. 15.

¹⁰⁸ Gurgenedze, Levan, *Ertguleba* (Vefalı Olmak), *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Ocak-Şubat/ 2010, Sayı: 10, s. 21.

¹⁰⁹ Tavartkiladze, Marika, *Sanimusho Ojahi İslamis Mihedvit* (İslam'a Göre Örnek Aile) *Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Nisan-Mayıs/ 2013, Sayı: 29, s. 37.

¹¹⁰ Teimuraz, Açugba, *Ojahi Da Saojaho Yofa Ajaraşı*, (Acara'da Evlilik ve Aile), Tbilisi 1990, s 108.

Veliler tarafından, sormadan ve zorla evlendirmek.

Mzia Bekaia'nın söylediğine göre Gürcistan'da karı-kocanın her ikisinde boşanma yetkisi vardı. Boşanmanın sebebi de, tembellik, evlatsızlık ve ihanet idi. Gürcü adetlerine ve kanunlara göre boşanmak günah olduğu için, boşanmak isteyen kişi suçlu sayılmaktaydı.

Acara'da boşanmalar dostlar arasında kavga ve kan dökme olaylara yol açabiliyordu¹¹¹.

1. Nafaka ve İddet

Boşanan eşler çocuk sahibi iseler nafaka verilmekteydi. Genellikle çocuk sahibi olanlar, kocası öldüğünde bir daha evlenmiyorlardı. Ve kocasının tüm varlığı kendi ve çocukları üzerinde kalmaktaydı. Kocası öldüğünde evlenenler ise dinen değil de, kanun üzerinde hakkını alıp oradan ayrılıyorlardı. Kocası ölen kişi “yas dönemi” 120 gün (İslam'da buna iddet denilmektedir) beklerdi. Ve kendi istekleriyle ayrılan kadına yas dönemini mahkeme koymaktaydı.

2. Maddi ve Manevi Tazminatlar

Boşandığında dikkate alınan önemli husus, boşanma kimin tarafından istenmişse maddi ve manevi tazminatı da ona göre belirlenirdi. Koca tarafından istenen boşanmada kadın aileden hisse almaktaydı. Mehrin tamamının verilmesi gerekirken yukarda belirtildiği üzere mehir artık kocaya hibe edilmiştir.

“Çeyizi” (kadının babası tarafından verildiği her türlü eşya) tamamen kız baba evine götürmekteydi. Kadın tarafından istenen boşanmada ise sadece kendine ait “çeyizi” götürebilirdi¹¹². Günümüzde ise mahkeme kararıyla ne gerekiyorsa çocuklar varsa ona bakılarak boşanmada maddi tazminatlar verilmektedir.

¹¹¹ Baramidze, *KartveliMuslimebi TanamedroveobisKkontekstsi*, s, 112.

¹¹² Bekaia, *Dzveli da Axali Sakortsino Tradiciebi Ajarası*, s, 77-78.

3. Mehrin iadesi

Yukarıda belirtildiği üzere Sovyet dönemi toplumu öyle etkilemiştir ki, evlilik akdi esnasında Müslümanlar arasında mehir neredeyse unutulmuştu. Nikâh yapan imamlar bile mehri adet olarak saymışlardı.

Koca, mehrin kadının hakkı olmasını dikkate bile almamaktaydı. Bundan dolayı kadının kocasının evindeki mal ve tarla üzerinde hak kazanamamaktaydı. Bazılar bunu, anne sütü parası olarak da düşünmekteydi¹¹³. Mehir tam olarak verilmediği için veya verdiklerinde de kadın illa kocasına hediye edildiği için, boşandığında mehirden söz edilmemekteydi. Çünkü kocasına hediye edilmiştir.

F. Gürcistan Müslümanları Arasında Evlilikle Alakalı Bazı Toplumsal Sorunlar

Gürcistan'da evlilik değişik bölgelerde değişik şekilde yapılmaktaydı. Sovyet dönemi politikaları merkezlerde daha çok etkili olduğundan dini adetler unutulmakta ve toplum dinsizliğe sürüklenmekteydi. Bu durum da bölgelere göre değişmekteydi.

92 yaşında olan Ömer Mgeladze bize anlatıyor ki: “Annem ve babam eşimi görüp seçtiler ve dediler ki bu bizim eve yakışır. Benim, ben bunu eş olarak istemem veya başkasıyla evlenmek istiyorum diye bir şey demem anne babaya hakaret olarak sayılmaktaydı. Eşimi eve getirdiği zaman gördüm ve tanıdım. O zaman anne babalara öyle bir değer verilmekteydi ki anne-babanın yanında eşimizle konuşmak ahlaksızlıktı. Bu bölgede hemen hemen herkes benim gibi adetlere uyararak evleniyordu. Ama bu adetlere uymayanlar da edepsiz olarak sayılmaktaydı. Sovyet dönemi öyle etkiledi ki; günümüzde insanlar anne babalarına sormadan eş seçiyorlar ve hanımlarını eve kendileri getiriyorlar.”¹¹⁴

Eski devirlerden, kızları küçükken nişanlamak ve anne babaların isteğiyle evlendirmek adet olarak kalmıştır. Kızın: “Ben bu kişiyi seviyorum ve bununla

¹¹³ Çelebadze, *Kalı da Ojahi*, s. 122.

¹¹⁴ Bu olayı bize, Sovyet rejiminin ilk döneminde evlenen ve şu anda 92 yaşında olan Ömer Mgeladze anlatmıştır. Mülakat tarihi: Nisan-2012.

evlenmek istiyorum” demesi, bazı Müslüman kesimlerde bugün de ayıp olarak sayılmaktadır. Evlenecek kız ve erkeğin tanışması ve görüşmesi, İslam dışı sayılmaktadır.

SONUÇ

Çalışmamızda Gürcistan'daki Müslümanların nişanlanma ve evliliğin ne kadar İslam çerçevesinde olduğunu anlatmaya çalıştık.

Sovyet dönemindeki Gürcü Müslümanlar İslami açıdan çok büyük darbe almışlardı. 70 sene içerisinde İslami kanunlara göre yaşamayı veya her hangi bir davranış yapmaları kendilerine can bedeli oluyordu. O dönemde başladığı bazı adet ve gelenekleri yavaş yavaş dine karışmaya başlamıştır. Bundan dolayı evliliklerde, Müslüman ve Hıristiyan Gürcülerin aynı adet içerisinde devam etmekteydi. Şimdiki hal büyük bir çoğunlukla aynen devam etmektedir. Doksanlı yıllardan beri dine serbestlik gelince, insanlara dini yeniden anlatma imkanı doğmuştur. Kendi çapında çok büyük iddialar taşımayan bu çalışma ise, bilgisiz kaldıkları için aynı adetlere devam eden halkın bilinçlendirilmesinde Gürcü Müslümanlara belli oranda katkı sağlayacaktır.

Evlilik, ömür boyu devam eden ve kadın veya kocaya belli hakları ve sorumluluklar yükleyen bir kurumdur. Bu kurumun sağlıklı bir şekilde yaşatılabilmesi için, İslam'a aykırı örf ya da adetlerin ortadan kaldırılması ve hakiki İslam bilgisine dayalı bir aile yuvasının kurulmasına gayret edilmelidir.

Tezimiz, bu amaçla ana kaynaklarda mevcut İslami bilgilerden hareketle Gürcistan Müslümanlarının nişan ve nikah uygulamalarının İslam hukuku açısından durumunu ele alarak, tespit ve önerilerde bulunmuştur. Neticede Gürcistan Müslümanlarının söz konusu alandaki bilgi eksikliğinin giderilmesinin, pek çok problemin aşılmasında etkili olacağı tespiti yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- AÇUGBA, Teimuraz, *Ojahi da Saojaho Khofa Ajarası*, (Acara'da Aile ve Aile Ahlakı), Tbilisi, 1990.
- AYDIN, Mustafa, *İlk Dönem İslam Toplumu Şekillenışı*, Pınar yayınları, İstanbul 1991.
- BARAMİDZE, Ruslan, *Kartveli Muslimebi Tanamedroveobis Kontekstşi*, (Günümüzde Gürcü Müslümanlar), Batumi, 2010.
- BEKAİA, Mzia, *Axalida Zveli Sakortsino Adetler Acaraşı*, (Acara'da Eski ve Yeni Evlilik Adetleri), Batumi 1974.
- BARDAKOĞLU, Ali ve dğr., *İlmihal*, DİB. Yayınları, Ankara 2006.
- BAKRADZE, Dimitri, *Arkeologiuri Mogzauroba Guriasa Da Ajarası*, (Guria ve Acara'da Arkeolojik Gezinti), Batumi 1987.
- BİLMEN, Ömer Nasuhi, *Büyük İslam İlmihali*, İstanbul 2003.
- ÇELEBADZE, Naila, *Ocahi da Kali*, (Aile ve Kadın), Tbilisi 2005.
- ÇİKOBAVA ve dğr, *Gürcü Dil Serbest Ansiklopedisi*. Tbilisi 1986.
- DAĞCI, Şamil, *Fıkıh*, İlitam Yayınları, Ankara 2005.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2008.
- DÖNDÜREN, Hamdi, *Delilleriyle İslam İlmihali*, Erkam Yayınları, İstanbul 2004.
- *Delilleriyle Aile İlmihali*, Erkam Yayınları, İstanbul 2003.
- YAZIR, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Huzur Yayınevi, İstanbul 2005.

- MGELADZE, Nugzar, *Acaruli Nogro Da Gvari* (Acaralılar'ın Soyları ve Soyadları), Batumi 2004.
- FREDERİK, Coene, *The Caucasus: An Introduction, Routledge*", New York, 2010.
- GACHECHİLADZE, R. G., *The New Georgia: Space, Society, Solitics*, Texas 1995.
- KARAMAN, Hayrettin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, İrfan Yayınevi, İstanbul 2006.
- , *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku*, Ensar Nşr., İstanbul 2008.
- KAHVECİ, Nuri, *İslam Hukuku Açısından Nişanlılık*, Rağbet yayınları, İstanbul 2007.
- KHAZBEGİ, Giorgi, *Ajaris Şesaheb, (Acara Hakkında)*, Batumi 1960.
- KHARADZE, Rusudan, Didi Ocakhis Gadmonaştebi Svanetşi, (Svaneti'de Aile Oluşturma Hikayeleri), Tbilisi 1939.
- MERGİNANİ, Burhanüddin Ebu'l-Hasen Ali b. Ebî Bekr, *el-Hidaye*, Beyrut 1990.
- MGELADZE, Vladimer, *Kortsineba Da Akortsino Tses- Çveulebebi Ajaraşi*, (Acara'da Evlilik ve Evlenme Adetleri), Batumi 1996.
- İSRAFİLOVA, Fatma, *Kur'an'ın Anlatımıyla Aile Hayatı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), E.Ü.S.B.E, Kayseri 2006.
- Akhali Mtvare* (Yeni Ay), Süreli Yayın, Sayı: XII, XIV, XV, XXI, XXVII, XXIX, Batumi.
- TİRMİZİ, Ebu İsa Muhammed b. İsa, *Sünen-i Tirmizi Tercemesi*, (Çev: Osman Zeki Mollamehmetoğlu), İstanbul ts.

- NEVEVİ, *Riyazü's-Salihin*, (Terc. ve Şerhi: M. Yaşar KANDEMİR ve dğr.), Erkam Yayınları, İstanbul 2006.
- SARAÇ, Naciye, *Türkiye Gürcüleri: (Niçin) Kartvellik Hıristiyanlıktır?*, Tiflis 2007.
- SAKHOKİA, Tedo “*Mogzaurobani*” (Gezimiz), Tbilisi, 1950.
- ŞAFİİ, Muhammed b. İdris, *er-Risale* (İslam Hukukunun Kaynakları), (Çev: Abdülkadir Şener- İbrahim Çalışkan), TDV Yayınları, Ankara 1996.
- ZEBİDİ, Zeynüddin Ahmed b. Ahmed, *Tecrid-i Sarih Sahih-i Buhari*, (Çev: Feyzi Abdullah Kocaer), İstanbul 2004.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Ankara 2005.
- UDEH, Abdulkadir, *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşeri Hukuk*, (Terc: Ali Şafak), Rehber Yayıncılık, ts.
- ULUDAĞ, Süleyman, *İran'a ve Turan'a Seyahat*, Dergah Yayınları, İstanbul 2002.
- YAVUZ, Ali Fikri, *İslam Fıkhı ve Hukuku*, İrfan Yay., İstanbul 1994.
- YAMAN, Ahmet. *İslam Aile Hukuku*, Konya, 2004.
- ZEBİDİ, Ahmet Zeynüddin, *Sahih-i Buhari*, (Terc: Kamil Miras), İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul 1947.
- ZUHAYLI, Vehbe, *İslam Fıkhı Ansiklopedisi*, Feza yayıncılık, İstanbul 1994.

ÖZET

Gürcistan Müslümanlarının Nişanlılık Ve Evlilik Uygulamalarının İslam Hukukundaki Yeri

Alexandre NAKAİDZE

Yüksek Lisans Tezi

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışman: Doç. Dr. Şevket TOPAL

Ekim 2013, 72- Sayfa

“Gürcistan Müslümanlarının Nişanlılık Ve Evlilik Uygulamalarının İslam Hukukundaki Yeri” adlı bu çalışma ‘giriş’ ve ‘sonuç’ dışında iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş kısmında; Araştırmanın Konusu ve Amaç Araştırmanın Önemi ve Sınırları, Araştırmada ele alınan yöntem hakkında bilgi verilmiştir.

Birinci bölümde; İslam’da aile kavramı, Gürcistan Müslümanlarında aile kavramı ve temel özellikleri, Gürcistan Müslümanlarında aile oluşumu, Gürcistan toplumuyla ilgili genel bilgiler, günümüz dünya toplumlarında nişan ve düğün adetleriyle ilgili bazı bilgiler, hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde; İslam hukukuna göre nişan ve Gürcistan Müslümanlarının günümüzdeki nişan uygulamaları, İslam hukukundaki nişanlılık ve evlilik hakkındaki hükümler ele alınmıştır. Bunun dışında Gürcistan’daki evliliğin İslam hukukuna uygun olup olmadığı, nişanlanmanın fıkhıdaki yeri ve nişanlanma akdi, Gürcistan Müslümanları arasında evlilik akdinin hukuki neticeleri, evlenmenin geçici ve sürekli engelleri, evlilik akdinin bozulmasının hukuki neticeleri incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: İslam hukuku, aile, nişan, evlilik ve hüküm.

ABSTRACT

In terms of Islamic Law Muslims Engagement and Marriage Applications
in Georgia

Alexandre NAKAÏDZE

Master Thesis

The Department of The Basic Islamic Sciences

Supervisor: Doç.Dr. Şevket TOPAL

January/2013, 61 Pages

This work under the title of “In terms of Islamic Law Muslims Engagement and Marriage Applications in Georgia” consist of two section apart from “Introduction” and “Conclusion”

In the introduction section, information about the subject, aim, importance and responsibility of the thesis together with the method used throughout the research.

The first section, is an overview of concept of family in Islam, the concept of families in muslim Georgia and fundamental features, family formation in muslim Georgia, general information about Georgia society, some information on engagement an wedding traditions on societies contemporary world.

In the second section, addresses engagement according to the islamic law and muslims engagement practices today in Georgia and the provisions of engagement and marriage in Islamic law. In addition to that, I examine marriages in Georgia is or not suitable to İslamic law, place of engagement and contract engagement in Islamic law, the legal consequences of marriage contract among muslims of Georgia, temporary and permanent barriers to marriage and the legal consequences of the divorce.

Key Words: Islamic Law, Family, Engagement, Marriage, And Provision.

ÖZ GEÇMİŞ

Alexander NAKAİDZE 01.05.1977'de Gürcistan'da Hulo kasabasındaki Mekeidzebi köyünde dünyaya geldi. İlkokul ve lise'yi kendi köyünde bitirdi. 1999-2001 yıllarda İstanbul-Çengelköy'deki "Kerime Hatun Kur'an Kursu'nda" Kur'an eğitimi aldı. 2003-2008'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu ve sonrasında memleketine döndü. 2006-2008 yıllarda Gürcistan'da bulunan "Uluslararası Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'nde (MİZANİ)" Dış İlişkileri Bölüm Başkanı olarak çalıştı. 2008-2010'da Batum Pedagojik Enstitüsünde "Kur'an-ı Kerim ve Tecvidi", "İslam hukuku" ve "İslam Ahlakı" dersleri verdi. Aynı yıllarda Gürcistan Gençlik Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği'ne bünyesinde faaliyet gösteren erkek öğrenci yurdu Kaxaberi'de müdürlük görevinde bulundu. Halen Ocak 2011'den beri Batum şehri, Akhalisofeli Köyü'nde vaiz olarak çalışmakta olup, evli ve üç çocuk babasıdır.